

NARODNI DNEVNIK

Neodvisen političen list.

UREDNIŠTVO:

SIMON GREGORČIČEVA ULICA ŠTEV. 18.

TELEFON ŠTEV. 552. ©

UPRAVNIŠTVO: KONGRESNI TRG ŠTEV. 8.

Izbaja vsak dan opoldne, izvenredni nedelje in praznike.

Mesečna naročnina: V Ljubljani in po pošti: Din 20.—, inozemstvo Din 30.—.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.
Pisnim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.
Račun pri poštnem ček. uradu štev. 18.638.

Javnost in pravniški kongres.

Mnogo pričakuje od sedanjega pravnškega kongresa naš pravniški svet, mnogo pa pričakuje tudi naša javnost. Vsaj ne velja beseda velikega nemškega demokrata dr. Hellpacha o krizi prava samo za Nemčijo, temveč tudi za našo državo. In najbrže še v večji meri, ker je postavil preobrat našemu pravu vse drugačne naloge, ko pa Nemčiji. Ravno tako pa je tudi jasno, da so se tudi pri nas godile stvari, ki so omajale vero ljudstva v naše sodstvo in da veljajo tudi v tem oziru besede dr. Hellpacha.

V interesu ljudstva in demokracije pa je, da je vera v pravo neomajna, ker temelji države so porušeni, če je vera v pravo omajana. Danes je la vera iz mnogih vzrokov omajana in ne na zadnjem mestu vsled obilice slabih zakonov, ki jih je izglasovala skupščina. Zato pa tudi pričakuje javnost, da pravniški kongres ne bo samo povedal, katere reforme je treba izvesti, temveč da bo skrbel tudi za avtoriteto svojih besedi. Javnost hoče, da pove pravniški kongres vsem našim zakonodajalcem, da nimajo samo pravice sklepati zakonov, temveč tudi dolžnost izglasovati samo dobre zakone. Tudi zakonodajalec mora biti za svojo stroko pripravljen in kongres pravnikov naj to pove glasno in jasno in obenem povdari, da so njegovi zaključki obvezni tudi za zakonodajalce. Kar spoznajo prvi strokovnjaki kot pravilno, tega ne sme spreminjati partizanska samovolja in beseda pravnškega strokovnjaka ne sme veljati manj od besede strankarskega diktatorja. Javnost mora dobiti prepričanje, da je treba spoštovati zakon ne samo zato, ker je zakon, temveč, ker je koristen, potreben in dober zakon.

Druga velika zahteva ljudstva je, da zakon tudi ščiti njegove pravice, ne pa, da mu samo nalaga bremena in omejuje njegove državljanske svoboščine. Jamstvo teh svobodščin mora biti zakon in viden izraz, da je jugoslovanski državljani svobodni. Zato smo mnjenja, da bi bila dolžnost pravnškega kongresa, da bi se spomnil tudi tiskovnega zakona. Ne zaradi novinarjev, temveč zato, ker je tiskovna svoboda v interesu ljudstva, ker je prvi postulat svobodnega naroda. Treba že enkrat pospraviti s tem reakcionarnim mnenjem, da samo šiba dobro vzgaja narod. Narod je mogoče vzgajati le v svobodi in te besede velikega kralja Osvoboditelja morajo veljati večno.

Prvi borec za ustavne svoboščine naroda so bili nekoč pravniški in ravno to pričakuje tudi danes javnost od pravnškega kongresa. Parlament za ustavne svoboščine naj bo ta kongres in protest proti vsem, ki skušajo na ta ali drug način vezati narod.

Tudi pravo mora biti v službi naroda in — kar se najraje pozablja — v službi demokracije. Namen zakona je, da ščiti ljudstvo in sicer najbolj ravno največjega bednika, ne pa da ustvarja z raznimi visokimi taksami in drugim privilegije za bogatine. V tem oziru ima naše pravo narediti še veliko pot in iskreno želja javnosti je, da bi pomenil sedanjemu pravniški kongres tudi v tem oziru dober začetek.

Zlasti pa pričakuje javnost, da bo pravniški kongres uplival blagodejno na našo upravo, ki najbolj rabi zboljšanja. Dobra reforma pa se mora tu pričeti od zgoraj in če bi pravniški kongres dosegel, da preneha Državni svet s svojimi lakoničnimi razsodbami, potem je dosegel mnogo.

Vzvišeni in le obči blaginji namenjeni so cilji pravnškega kongresa in zato iskreno dobrodošlico vsem, ki so prihiteli na pravniški kongres v Ljubljani.

Nemčija sprejeta v Zvezo narodov.

Ženeva, 9. septembra. Po poročilu Motte o sprejemu Nemčije v Ligo narodov in po izraženih rezervacijah delegatov Norveške, Švedske in Nizozemske je bila Nemčija pri glasovanju ob 11.50 sprejeta z vsemi 48 glasovi. Rezultat glasovanja je bil pozdravljen z dolgotrajnim in silnim odobravanjem. V imenu delegacije kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev je ta historičen rezultat pozdravil najprej delegat Stjepan Radić.

Dr. Ninčič je nato svečano proglasil, da je Nemčija sprejeta v Ligo s stalnim sedežem v Svetu Lige narodov. Dr. Ninčič je rekel: »Dovolite mi, da z Vami pozdravim ta akt, ki ste ga izvršili. Ta akt daje prav onim, ki v marcu niso klonili in izgubili vero v nadaljnje delo v zvezi vsem težavam, katere smo vsi obžalovali. S tem aktom smo izvršili eno izmed najpotrebnejših, najdelikatnejših in najvažnejših nalog za bodočnost. Prepričan sem, da sem tolmač cele asembleje, ako izražam svojo radost in ako izjavljam svoje legitimno zadovoljstvo radi te akcije, ki je izvršena. Asembleja obžaluje, da še nemških delegatov ni med nami.

OKUPACIJSKE ČETE V PORENJU BODO ZNIZANE.

London, 9. septembra. Glede na sprejem Nemčije v Ligo narodov ugotavlja angleški tisk, da bo s tem postala Liga narodov močnejša in uglednejša. Naglašajo, da sedaj mora priti do ustvaritve locarnskega sporazuma. Nemčija ima po

tem sporazumu pravico zahtevati znižanje okupacijskih čet v Porenju.

KONFERENCA NINČIČA S CHAMBERLAINOM.

Ženeva, 9. septembra. Včeraj se je sestel dr. Ninčič s Chamberlainom in se z njim dolgo razgovarjal o tekočih poslih Zveze narodov, zlasti o sprejemu Nemčije v Ligo narodov. Nemški delegati prispejo najbrž v petek. Pozdravili jih bodo dr. Ninčič, Briand, Chamberlain in dr. Ramek.

POSOSILO BOLGARSKI.

Ženeva, 8. septembra. Popoldne je zborovala tudi komisija o posojilu Bolgarski. Naš delegat Jovanović je sprejel od komisije določene pogoje, pod katerimi sme Bolgarska uporabiti posojilo, ker ti pogoji popolnoma varujejo naše interese. — M. L.

GROF MENSENDORFF PRIDE V PREDSEDSTVO PLENUMA.

Ženeva, 8. septembra. Izvirno. — Včeraj popoldne so se vršile volitve predsednikov in podpredsednikov raznih komisij. Pozornost je vzbudila izvolitev avstrijskega delegata predsednika Mensendorffa za predsednika socialne komisije, ker bo vsled te izvolitve grof Mensendorff avtomatično izvoljen v predsedstvo plenarnega zasedanja in s tem prelomljen običaj, da so v predsedstvu samo delegati zaveznških držav. — M. L.

Nasprotja v radikalni stranki

Beograd, 9. septembra. Važnost Pašičevega povratka postaja, kakor izgleda po zatrjevanjih radikalov, vedno večja, čim bolj se približuje dan sestanka narodne skupščine.

Interesantno je, da se o vprašanju Pašičevega povratka mnogo govori tudi v krogih, ki se drže daleč od pašičevcev. Ker tudi ti mislijo, da bi se mogla situacija s Pašičevim povratkom nekoliko izpremeniti. Ljudje iz Pašičeve okolice delajo z vso silo na to, da se pokažejo kot Pašičevi najboljši prijatelji in si tako prizadevajo, da si pridobijo ugled med politikami za akcijo, ki jo, kakor pravijo, vrše v Pašičevem imenu.

Opazja se, da tudi Pašičevi krogi pričenjajo govoriti o potrebi narodnega sporazuma in zagovarjati kombinacijo s HSS. To je zelo važno, ker je razpoloženje v radikalnih vrstah tako, da se politika narodnega sporazuma in sodelovanje s HSS za nobeno ceno ne opusti. Smatra se, da je to najboljši način, da bi se mogel Pašič rehabilitirati v radikalnem klubu. Vsi politični krogi naglašajo in ugotavljajo, da so vse kombinacije, ki govore o bloku Pašič-Radić-Pribičević, poljubne. Te kombinacije se delajo samo za to, da se sondira teren v narodni skupščini za razvoj razmer. Pred samim sestankom parlamenta se gleda s pozornostjo na vsako kretnjo političnih prvakov.

Izjava, ki jo je podal pred nekoliko dnevi Boža Maksimović v Splitu, češ da gre radikalna stranka lahko tudi v opozicijo, se je včeraj zelo ventilirala, ker se ne ve, kaj je hotel Boža Maksimović s tem reči. Misli se, da je hotel s tem povedati, da je, ako politika, ki jo on vodi, ne uspe, najboljšje, da vsa radikalna stranka zapusti vladu in gre v opozicijo.

V teku včerajšnjega dne so doznali, da je v razgovorih med radikali in Aco Stanojevićem šlo za to, da proučita odnošaje med radikalnimi skupinami in da vidita, kaj naj stori stranka, da bi se po Pašičevem povratku ne ponovili spori in

nesoglasja glede stališča, kakor je bilo pred razpustom narodne skupščine. Važno je vprašanje povratka Nast. Petrovića v radikalno stranko. Istotako je važno, kako stališče bodo zavzeli radikali napram Ljubi Jovanoviću in njegovim ljudem, ki kažejo tendenco, da naj se odnosi med obema kriloma izravnavajo in da se upostavi edinstvo radikalne stranke, ki bi morala zavzeti drug politični pravec, kakor ga je inauguriral Pašič, vsled česar je došlo do razkola v radikalni stranki. Pašičevi ljudje mislijo, da je treba precej rezervirano prevesti akcijo v radikalnem klubu in proučiti moč, ki jo ima Pašič. Izgleda, da bo šel te dni kdo od radikalnih prvakov zopet k Pašiču, da ga obvesti o stanju v radikalni stranki in o splošni politični situaciji, tako da bo Pašič popolnoma informiran o razmerah, ki vladajo v Beogradu.

ČUDA SE GODE — SDS PROTI VMEŠAVANJU VOJSKE.

Beograd, 9. septembra. Samostojni demokratski poslanec Demetrović je vložil na ministra vojske in mornarice interpelacijo o vmešavanju vojaških oseb v strankarske politične razmere. V tej interpelaciji omenja Demetrović slučaj v Tuzli, kjer je polkovnik Vasić govoril na banketu HSS, potem slučaj v Jajcu, kjer so vojaške oblasti pred Pribičevićem zborovanjem klicale vojaške obvezance v službovanje in končno še neki slučaj v Bosni, kjer so vojaške oblasti prisostvovala blagoslovljenju prapora Srnao.

KANDIDATI ZA GENERALNEGA GUVERNERJA NARODNE BANKE.

Beograd, 9. septembra. Včeraj popoldne je bilo izvoljenih pet kandidatov za mesto guvernerja Narodne banke in bo enega izmed teh imenoval kralj. Za kandidata so izbrani ti-le: Dr. Guta Protić, Toša Mihajlović, Ljuba Srećković, Miloš Šavčić in Andrija Radojević.

Za pocenitev premoga.

SEDAJ NE DAJO 15% POPUSTA — POZNEJE OBLJUBLJAJO 30.

Beograd, 9. septembra. Sinoči sta v predsedništvu vlade dalje časa konferirala Uzunović in minister za promet Vasa Jovanović. Ta konferenca se spravlja v zvezi s sporom med ministrom za promet in posameznimi rudniki v državi.

Ministrstvo za promet je odpovedalo nakup premoga po prejšnji ceni vsem lastnikom promogovnikov in zahtevalo od njih, da dobavljajo premog za 15 odstotkov ceneje. Kolikor se je dalo zvedeti od lastnikov premogovnikov, so ti voljni dati državi popust 10%, izjavljajo pa, da je 15% preveč, in da prilike sedaj ne dovoljujejo tako velikega popusta. Ko bodo razmere povoljne, bodo dali lastniki premogovnikov, kakor oni pravijo, ne samo 15, temveč kar 30 odstotkov popusta.

Na podlagi te izjave lastnikov premogovnikov je sinoči Vasa Jovanović konferiral z Uzunovićem. Spor še ni likvidiran. Smatra se, da bo prišlo do definitivne odločitve o tem vprašanju na današnji seji ministrskega sveta. Razen tega je Jovanović poročal Uzunoviću v svojem inspekcijskem potovanju.

KONFERENCA STANOJEVIĆA.

Beograd, 9. septembra. Včeraj je posetil Uzunovića v predsedništvu vlade Aca Stanojević in se je mudil pri njem nad eno uro in pol. Ob odhodu s konference je izjavil Aca Stanojević novinarjem: Zakaj ste me tu obkolili? Pa ste vi novinarji radovedni! Prišel je človek iz neznanega trga v Beograd in vi delate iz tega politične dogodke. Vprašajte za to stvar velike politike.

Cetudi je imel Aca Stanojević s tem odgovorom namen, da prikrije in omalovaži pravi značaj te konference z Uzunovićem, je vendarle jasno, da se je na tej konferenci razpravljalo o važnih stvareh za radikalno stranko glede sklicanja glavnega odbora in kongresa ter o bližnjem povratku Nikole Pašića. O priliki teh razgovorov je Aca Stanojević naglasil, da je zadnji čas, da se preneha z rovaranjem v radikalni stranki proti Pašiču in da se preneha z zahrbtnim intrigiranjem proti uglednim radikalnim prvakom. S to Stanojevićevo željo se strinja tudi Uzunović. Zdi se, da je bilo ob tej priliki tudi govor o Pašičevem povratku in je Aca Stanojević poudarjal, da mu ni znano, da se povrne Pašič 12. sept., ampak izgleda, da se povrne šele v drugi polovici tega meseca. To je, kakor se zdi, dalo tudi Uzunoviću poved, da je odgovoril novinarjem: Kar se tiče Pašičevega povratka, stori najboljšje oni, ki priporočajo javnosti, da počaka na njegov povratek, a ne dela iz »poruk« zaključkov. Ko je Uzunović izrekel besedo »poruke«, se je nasmehnul.

Včeraj popoldne je Aca Stanojević dalje časa konferiral z uglednimi radikalnimi prvaki v hotelu »Pariz«. Za časa te konference je krožila verzija, da se Aca Stanojević sestane tudi z Nastasom Petrovićem. Do tega sestanka pa ni prišlo, ker za to ni nikake posebne potrebe in ker se je Nastas Petrović sestel z Aco Stanojevićem že v Knjaževcu.

LJ. DAVIDOVIĆ ODIDE NA AGITACIJO V BOSNO.

Beograd, 9. septembra. Šef demokratske stranke Ljuba Davidović bo v spremstvu narodnih poslancev Ljube Mihajlovića in Aleksandra Miovića odpotoval v Bosno in Hercegovino. Posetil bo tudi Sarajevo in Mostar. Imel bo politične sestanke s svojimi prijatelji in pristaši.

Dr. Leonid Pitamic:

Kongres jugoslovanskih pravnikov v Ljubljani.

Od 9. do 11. septembra t. l. se vrši v Ljubljani II. kongres pravnikov naše kraljevine. Prvi pripravljali »Zbor« je zboroval pred dvema letoma v Zagrebu, prvi kongres pa lani v Beogradu. Kongresi naših intelektualnih delavcev, bodisi te, bodisi one stroke, imajo v naši državi poseben pomen, ki presega važnost takih sestankov v mnogih drugih državah. Ne glede na razpravljanje in razčiščenje strokovnih vprašanj so ti sestanki za mnogo udeležencev ena izmed redkih prilik seznaniti se s svojimi kolegi iz drugih delov države, in včasih celo prva prilika spoznati dotični del države.

Dejstvo je, da svojo državo premalo poznamo; vzrok temu je v prvi vrsti slabo materijelno stanje intelektualnih delavcev, ki jim le težko dovoli luksus potovanja po državi. V resnici pa je ta luksus pri nas potreba, in sicer državna potreba. Neugodno stanje naših političnih razmer, kar odseva tudi v državni upravi, ima pretežno svoj vzrok v medsebojnem nepoznavanju, nerazumevanju in kar je še huje, v predsodkih in slabih informacijah, ki podajo le potvorbene slike. Marsikdo iz vzhodnih krajev države, ki pozna Slovence le iz časopisov, je prijetno iznenaden, ko pride z njimi v osebni stik. Istotako obratno. Ljudje se uprav čudijo, kako se navadno v osebnem kontaktu dobro razumejo.

Če je torej že to zelo važna korist vseh naših kongresov, ne smemo pozabiti na njih strokovni pomen, ki je posebno pri kongresu pravnikov iz cele države eminentno državnega interesa, kajti tu je najboljša prilika dana, da se iz strokovnih vidikov in brez politične strasti razpravljajo ne samo teoretsko interesantna, temveč tudi praktično važna pravna vprašanja. Kako so v naši mladi državi ta vprašanja za vse probleme gospodarske, socialne, prosvetne, verske itd. kulture in politike važna, o tem posebej razpravljati bi bilo odveč. Zato bi morali naši zakonodajni činitelji, vlada in parla-

menti, pa tudi vsa naša uprava in pravosodstvo, pozdraviti v pravnih kongresih kvalificiranega pomočnika neprecenljive važnosti.

Že na predlanskem zboru v Zagrebu so se razpravljala važna vprašanja zakonodajne tehnike, pravne pomoči v državi (za ta izredno praktičen problem je bil takrat že v podrobnostih izdelan zakonski načrt), prisilne poravnave izven konkurza (resolucija zbora žalibog ni bila izvedena, kar je povzročalo novih zmed) in odvetniškega reda.

Na lanskem kongresu v Beogradu so bila v razpravi med drugimi sledeča vprašanja: Ali naj sodelujejo laiki pri kazenskem pravosodstvu? Ali naj se dopuščajo v civilnem postopanju neomejeno priče? Ali naj bo možko in žensko potemtvo enakopravno v dednem pravu?

Na dnevnem redu predstoječega ljubljanskega kongresa se bodo razvrstile razprave, za katere so že pripravljene referati odličnih strokovnjakov, po sledečih odsekih: 1. za civilno pravo in civilni postopek, 2. za kazensko pravo in kazensko postopanje, 3. za državno, upravno in finančno pravo.

Vsi problemi letošnjega kongresa so eminentne praktične važnosti; omenjeno naj bo le vprašanje »izenačenje zakonskih (bračnih) prav v kraljevini«, ki spada med najkompliciranjše in ki zadeva vitalne interese našega ljudstva; potem vprašanje valorizacije, ki je dosedaj nezadostno urejeno; dalje »Pravni značaj in tehnika naših finančnih zakonov« (tudi ta zamotan problem potrebuje nujne pojasnitve in remedure); dalje »Vprašanje državljanstva« (sploh še nimamo zakona o državljanstvu), »Reorganizacija upravnega sodstva« in še drugo.

Kakor čujemo, se je že priglasilo zelo veliko udeležencev iz vseh krajev naše države. Naj nam bodo dobrodošli, in naj rodi ljubljanski kongres jugoslovanskih pravnikov obilnega sadu!

Dr. Vladimir Ravnihar:

Kongres pravnikov in naš parlament.

Pravo in zakon sta produkt človeške družbe. Postalo je pravo iz biološkega procesa družbe. Čim so se poedinci pričeli združevati v skupine, čim so stopili v vzajemno razmerje, je bilo že dano pravo, ki so mu v nadaljnjem razvoju sledile njegove norme: zakoni. S tega sociološkega stališča je gledati pravo in zakon, ki sta le funkcija življenja človeške družbe.

Samo na ta način je razložiti postanek prava ter njega nadaljni razvoj prav do današnjih dni, pa naj iščemo zibelj prava v rodbini, v občini ali pa v najvišji pravni zajednici, državi. Pravilo bi torej bilo, da so pravne norme prilagodene družabnim razvojnim zakonom, da so veren odtonek družbene volje, da registri- rano kakor občutljivi seismografi sleherni stresljaj. In kot posebno dobre zakone je smatrati one, ki nosijo v sebi že pravec za nadaljni pričakovani in naravni razvoj.

V resnici stvar ni tako enostavna. Izvrševalna družbena volja je država, ali bi vsaj morala biti. Ona postavlja organe, ki bi jim bila naloga izslediti družbino voljo glede medsebojnih pravnih odnosov, ugotoviti dosedanjí razvoj ter ga normalirati. V moderni državi je to parlament z njegovimi izvoljenimi »ljudskimi zastopniki«. Iz sociološkega stališča je parlament soc. zajednica z minuciozno dovršeno organizacijo in z vršitvijo zakonodajne funkcije kot osnovnim družbotvornim činiteljem; njegova socialnotehnična funkcija obstoji v tem, da realizira politično voljo večine kot zakon — definira dr. Albin Ogris v svojem znamenitem delu »Politične stranke«.

Parlament tvorijo zastopniki političnih strank, izvoljeni v največ slučajih po hudi medsebojni borbi, borbi, ki je odsev mnogih križajočih se interesov na gospodarskem, kulturnem in socialnem polju. Ta borba se nadaljuje v parlamentu samem, čeprav ne vedno z uma svitlimi meči. Odznak te borbe vidimo le prečesto v materijelni kakovosti danih nam zakonov, v njihovi tehniki, ali pa tudi v dejstvu, da zakonodaja stagnira ali pa celo preneha.

»Zakon je kompromisna formula med-

strankarskih močanskih položajev in »zakon je strankarska zadeva ex definitione« — pravi dr. Ogris. In znani profesor javnega prava Gumpłowicz nas je učil, da je javno pravo nastalo iz pritiska in odpora dveh socialnih skupin ter ni nič drugega ko trenutno podana mejna črta obojestransko uveljavljajoče se moči.

Strankarski interesi torej narekujejo voljo večine, »naroda« ali pa jo celo povtarijo. Odločuje več skupinska volja in manj to, kar je umestno, dobro in pravično ter resnično usledina v ljudstvu razvitega pravnega naziranja. Upoštevati je še to, da parlamentarci po veliki večini niso pravniki, zlasti ne pravoznanci ter jim je zakonodavna tehnika povsem tuja. Pa če so tudi, mora se njihova volja ravnati po strankinih postulatih. Razumski razlogi poedincev so podrejeni skupinski volji dotične stranke.

Enega pa se morajo ti »zakonodavci« zavedati, da kompromisna formula kakega zakona dobi svojo socialno sankcijo še le tedaj, kadar jo javno mnenje, ona prava »večina« naroda občuti kot socialno potrebo in torej kot obče obvezno. Z npravo svojo vrednostjo izgubi pretežni del svoje politične vrednosti. Razmejitev močanskega razmerja, ki je javno mnenje ne sankcionira, more v jurističnem smislu veljati kot pravno stanje, v socialni zavesti ljudstva jo občutijo — kot krivico. V pravni državi in v pravi demokraciji ne sme biti razlike med pravom zakona ter med pravim prepričanjem narodovim, ker sicer ima dotični zakon svojo veljavo samo vsled sile, ne pa s svobodnim pristankom narodovim, ni torej — pravo. To velja tako za zasebno kakor za javno pravo. Ustava mora biti verna slika notranje socialne ustave (konstitucije) tega naroda ter torej nič drugega nego izvor njegove volje in vesti; kot protislovje javnemu mnenju je brez vrednosti in škodljiva. (Glej V. Zenker »Der Parlamentarismus«.)

V borbi torej se poraja pravo in v parlamentu je pozorišče zaključne faze te borbe, ko gre za formulacijo pravnih norm, za njih vršitev in izvršitev kakor tudi za kontrolo nad njimi. Borba za moč, za oblast je na koncu koncev borba za

pravo. Zmaga ona stranka, čije zahteve so dobile pravo, so postale parvo, jih je odobrilo javno mnenje. S tem dobiva borba za pravo svoje pravno obeležje. Že Ihering pravi, da borba, ki jo zahteva pravo, da pride na svet, ni prokletstvo, ampak blagoslov.

Brez dvoma pa je, da bi bilo slabo za pravo in zakone, ako bi bojujoče se stranke prepustili samim sebi, ako naj bi ob kodifikaciji prava odločala zgolj politika, močanska volja strank ali celo ene stranke, ki je le vsled trenutne konjunktura prišla do politične moči. Slabih izgledov v tem oziru imamo povsodi, tudi pri nas, kjer sta pravo in njega normiranje našla nad vse težaven položaj. Diletantski poskusi, v nasprotju s socialnim razvojem izenačiti pravo in zakone, so se menjavali z mrcvarjenjem obstoječih zakonov. Ministrski načelniki so se smatrali za rojene zakonodavce in če ni šlo drugače, so nas v famoznih dvajstih osrečili s pravnimi normami, ki so ne samo globoko segala v pravno življenje narodov, ampak celo prevračale v narodu vkoreninjena pravna načela.

Menda ne zgrešimo preveč, ako trdimo, da so kongresi naših pravnikov nastali kot nekaka zdrava reakcija proti načinu našega zakonodavstva. V zavesti samopomoči, da varujejo integriteto najdražjega zaklada najvišje pravne zajednice, države in njegovega naroda, so se

znašli pravniki iz vseh delov naše domovine, da z večjo pa energično roko uravnajo zakonodavni stroj. Brez sile in brez vladine avtoritete. Brez razlike narodnosti in vere ter — kar je največ vredno — brez razlike strank. To se pravi, vse stranke so pozvane, pa nobena. Zakaj naši pravniki hočejo spontano in iniciativno vršiti svoje zadržavno delo brez ozira na kake politične sile, prav da tem silam dokažejo, kako blizu so ali pa koliko so oddaljene od objektivnega spoznavanja resničnih socialnih razmer, pravnega čuta in pravnih običajev našega naroda. Knjiga in praksa, učenjaki in praktični juristi si podajajo roke, da napovedo svoja izkustva, svoja raziskovanja in spoznanja, da nasvetujejo samo to, kar ustreza narodu in njegovim potrebam ter da svarijo pred vsemi izrodki. Kongresi naših pravnikov hočejo biti vzpodbuda, inicijativa, posvetovalen organ, čeprav nepozvan in morda nezaželen korektiv zakonodavnemu delu narodne skupščine. Je to začetek reforme zakonodavnega dela naše skupščine, reforme najmilše oblike. Nje vrednost se zvišuje z neoporečnim dejstvom, da je inicijativa za njo izšla iz naroda samega, kar le izpričuje zdravi organizem tega naroda. Kongresi pravnikov naj se pretvorijo v legalno združitev z obligatorno obveznostjo, da s pretresom zakonskih načrtov in s strokovno redakcijo zakonov sodeluje pri zakonodaji.

Klic upijočega v puščavi.

(H kongresu pravnikov.)

Gospod urednik, želeli ste, da bi napisal nekaj stavkov h kongresu pravnikov. Svetoval sem Vam, da se obrnete na poklicaneje in na optimiste. Ker s svojo željo ne odnehate, Vam ustrezem. Toda mesto mene naj govori pravnik, ki je odlično sodeloval pri dosedanjih kongresih, dr. Ivo Politeo. Ta je napisal v zadnjo številko »Slovenskega Pravnika« članek pod naslovom: »Kongres pravnikov i naše zakonodavstvo«.

Dr. Ivo Politeo najprej opiše namen kongresov z besedami predsednika odvetniške zbornice za Slovenijo dr. Danila Majarona, ki je na prvem kongresu pravnikov v Zagrebu l. 1924 povedal sledeče:

»Potrebna je višja tribuna za vse pravne države skupaj, tribuna, na kateri bi se z višjega in splošnega stališča razpravljali pravni problem in na kateri bi se ustvaril skupni, obči nazor za pravne reforme — složen apel na zakonodavne faktorje, da se odstrani ono, kar je slabo, in da se dobro nadomesti z dobrim.«

Dr. Politeo nadaljuje in piše:

»Kongres je razpravljaj, kongres je apeliral, kongres je opozarjal na hibe in na sredstva, kongres je dajal inicijative, kongres je stavljal konkretne predloge toda vse to s kakšnim in kolikšnim uspehom?

Glej, to je vprašanje, na katero želimo in moramo odgovoriti!

Pojdimo po vrsti!

Dr. Politeo navaja, ob posameznih materijah, kako je kongres obračal in kako je vlada (ali parlament) obrnila in nadaljuje:

»In tako, če vsporejamo točko za točko delovanja kongresa z vplivom, ki bi ga imel imeti na naše zakonodajstvo, vidimo, da je ta vpliv skoro ničev in da zakonodajni faktorji, če se izjemoma pokažejo aktivne, izdajajo določbe, ki so ravno nasprotne zahtevam celokupnosti naših pravnikov.«

Svoj članek zaključuje dr. Politeo z besedami:

»In ker je tudi vlada (po kralju) zakonodajni faktor, bi izrekel h koncu željo, da naj vsaj oni njeni člani, ki so izšli iz pravnih krogov, ostanejo tudi na vladi pravniki, da pri svojem delu ostanejo dosledni pravnim principom, ki jih kongres pravnikov predela v terotiji, toda — za prakso. Če bi se vsaj ta želja uresničila, potem bi ne bilo razloga, prepričan sem, da bi se o kongresu tako pisalo, kakor sem, žalibog, moral tu storiti.«

Dr. Politeo je optimist, ko pa analizira naše pravne razmere in zakonodajstvo se ga pa polasča nevera. Pri tem pa ne omenja niti dejstva, da je v parlamentarnem odseku za novi enotni kazenski zakon in kazensko pravni red poslanec dr. Hodžar, bivši sodnik z veliko kazensko pravno prakso, sedaj odvetniški kandidat, tedaj praktik kot se spodobí, metal bob v steno in vpil v puščavi, dočim je njegove predloge, ki so bili vsedlina naših pravnih krogov, preglaševal — sedlak vladajoče partije...

Kljub kongresom pravnikov bomo živeli še naprej pod slabimi zakoni, ki jih praksa še slabše napravlja, kakor so. O tem vedo mnogo povedati notarji in advokati, kadar pridejo v stik z državnimi juristi, ki izvajajo takšni zakon, ki ga je, dasiravno posega v vse panoge gospodarskega in pravnega življenja, in brk pravnikom napravil — nepravnik...

Radi lepšega nas bodo zakonodavci pozivali, da oddamo svoja pravniška mnenja, če še k tako velikim zakonom v 14 dneh. V optimizmu bomo vkljub kratkim rokam sestavljali svoje v teoriji in praksi preizkušene protipredloge, poprave, izboljšavanja in jih pošiljali v Beograd v — »fijoko« (miznico), kjer ostanejo, dokler ne pridejo v makulaturo.

Kongres pravnikov je povdarek yere, da bo enkrat boljše.

R. K—c.

Kongres pravnikov.

II. dne, v petek 10. septembra 1926.

Zborovanje v sekcijah v sodni palači.

I. sekcija: Državlansko pravo in postopek.

Ob pol 9. uri: Izenačenje bračnih prav (povernitna dvorana).

Ob 11. uri: Vprašanje notarijata (soba šte. 124).

Ob 15. uri: Vprašanje valorizacije (soba šte. 124).

II. sekcija: Kazensko pravo in postopek.

Ob pol 9. uri: Odškodnina za neupravičeni preiskovalni zapor (soba šte. 124).

III. sekcija: Državno, upravno in finančno pravo.

Ob pol 9. uri: Pravni značaj in tehnika naših finančnih zakonov (soba šte. 79).

Ob 11. uri: Vprašanje državljanstva (soba šte. 79).

Ob 15. uri: Reorganizacija upravnega sodstva (soba šte. 79).

Ob pol 21. uri: Svečani koncert »Glasbene Matice« v veliki dvorani hotela »Uniona«.

REPERTOAR NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI.

Opera.

Začetek ob pol 20. uri zvečer.

9. septembra, četrtek: Večni mornar. Red B.

10. septembra, petek: Hoffmannove pripovedke, gostuje tenorist g. Rijavec. Red C.

11. septembra, sobota: ob 20. uri zvečer: Predstava na čast udeležencev pravnikega kongresa. — Izven.

12. septembra, nedelja: Grofica Marica, gostuje g. Vladimir Majhenič. — Izven.

Drama.

Začetek ob 20. uri zvečer.

11. septembra, sobota: Predstava na čast udeležencev pravnikega kongresa. — Izven.

Poravnajte naročnino!

Dr. Albin Ogris:

Zgodovinska vloga našega sedanjega pravnika.

Pravniki so pravotvorni činitelji. To niso bili le v rimski republiki in niso le v anglosaksonskih deželah, ampak ta funkcija jim pripade sama od sebe, po sili razmer in zato, ker monopolno razpolagajo s tehnično pravnikiškega naziranja na vesoljno socialno dogajanje in vse njegove specialne pojave, s spretnostjo, za pridobitev katere je treba žrtvovati dosti stroškov, materialnih in imaterialnih. Pravotvorna funkcija pripade pravnikiškemu stanu pa še prav posebej pri notranji ureditvi novih, kompliciranejših državnih tvorb; kajti v takih redkejših zgodovinskih momentih so le oni v stanju, sintetično pregledati konglomeratsko maso na novem skupnem državnem ozemlju se znanih pravnih sistemov, v katerih je zgoščena tradicija, zgodovina, gospodarstvo, ideologije in socialno hočenje disparatnih kultur in narodov, ki jih je dotlej vezala le vnanja sosesčina. Prepustiti navezovanje sorodnih pravnih naprav in norem in njih organično ucelitev in dopolnitev razvojnemu avtomatizmu, ki ima vendar tudi svoje in še precej ozke meje, bi pomenjalo, že naprej zavzeti slabšo pozicijo v medsebojni konkurenci držav za čim samostojnejši položaj, kajti smiselna unifikacija in zaokroženost pravnega reda pomenja racionalizacijo socialnih energij, štedenje s socialnogospodarskimi troški, ki izvirajo nujno iz odvisne raznolikosti, po katerih se ureja za državni red relevantno socialno ravnanje občanov, ona pomeni vzbujati novo enotno miselnost v prebivalstvu, ki mora dolgoletno navajenost na iste pravne naprave v celi državi imeti kot nepogrešljivo podlago.

Zato so nastopajoči trije dnevi ljubljanskega pravnikiškega zborovanja neizrečno pomembnejši, nego to dovoljuje slutiti njih zunanja podoba. Le malokdaj predložijo zgodovina pravnikiškemu stanu toliko nalog naenkrat in to tako težavnih in zavozljivih, kakor baš sedaj jugoslovanskim, ki naj strokovno in z ustvarjalnim čustvom organično zopet spojijo pravne vezi, ki so že več nego tisoč let samostojno, v zadnjem stoletju pa ločeno ena od druge, urejale medsebojno občanske stike, drugače pa vzhodu, drugače na zahodu. Odkar je selitev narodov balkanizirala prejšnje enotno rimsko-grško pravo ob Podonavju in se nanj naslanjajočih južnih pokrajin, še ni bilo tako ugodnega trenutka, preizkušene okcidentalne pravne institucije harmonično prenesti in prilagoditi na tako obsežnem novem ozemlju, kakor ravno v naši državi, v kateri se stikajo tradicije rimske, bizantinske in muslimanske kulture, šeriatsko pravo z Napoleonovim civilnim pravom, pravoslavno naziranje v zvezi z geometrično začetnimi pravili katolicizma. Ne Nemčija in ne Italija niste imeli ob svojem ujedinjenju premostiti tako globokih razlik med pravnimi nazori združenih krajin, niti terezijansko-jožefinska pravnikiška unifikacija ni imela pobotati si diametralnejših nasprotstev; da ne govorim o unifikaciji češkoslovaške republike, ki

je glede mnogostranosti in zapletenosti proti naši prava otroška igrača.

Predmeti, o katerih se bo razpravljalo na ljubljanskem kongresu, zares niso bagatelne stvari, kakor so se pred vojno rade pretresale. Gre za odločitve, s katerimi naj se zakonodajnim činiteljem naše države z vso stvarno-strokovno resnobo in s posebno svečanim povdarkom priporočijo — pokažejo konkretne smeri in predložijo osnutki, po katerih naj se definitivno poenotijo zdaj še disparatni odnosi mnogo zelo važnih vrst in panog socialnega sožitja in se zoblikuje enotna pravna zavest vseh državljanov.

Kaj more biti vendar bolj spornega, izenačenju bolj upirajočega, nego tri bračna prava na relativno tako ozkem ozemlju in po čem kriči bolj čut socialne pravičnosti, nego da se vsaj v glavnem in za najpotrebnejše oblažijo posledice, ki jih je valutarni polom vstvaril v zasebno-imovinskih odnosih? Rešitev obeh problemov silno otežkočajo globoko zasnovani kolektivni in privatni interesi, na eni strani ono, kar je najkonzervativnejše v človeku, versko čustvo, na drugi strani pa materialni egoizem, ki se nerad loči od pridobitev, ki so jih brezdelno razmere same prinesle. In ali je pri nas sploh še kaj ljudi, ki bi ne smatrali reformo upravno-sodnega postopanja in reorganizacijo naprave same kot skrajno potrebno? Ali, ki bi ne bili prepričani, da je res že skrajni čas, da se uredi vendar enkrat vprašanje enotnega državljanstva, že zato, da ne bomo veljali več kot unicum? Da se je boriti še le za zakonsko normirano dolžnost države, povrniti škodo za protipravno odrejen zapor, izgleda kot anomalija, kakor priča o silnem konzervatizmu v vzhodnih naših pokrajinah, da se uvedba zapadnoevropskega notarijata v njih ne smatra že kot samoumevnost, ko bodo vendar kmalu bolj diferencirane populacijske in gospodarske razmere v njih to pravno napravo rabile tako nujno, kakor smo že tega navajeni v Sloveniji.

Vsi omenjeni razpravni predmeti pomenijo zblizjevanje dveh (oz. treh) pozitivnih pravnih organizmov, z državno močjo izsiljeno opuščanje že stoletja uživanih navad in mišlenskih avtomatizmov, pomenijo nadalje deloma in za velike dele prebivalstva potrebo nove prilagoditve in novotarij, ki presegajo globoko v ustaljeni tok zasebnega življenja; ako kje, je ravno tu treba izredno temeljitega preudarka in tankočutne opreznosti. Pravilno včlenjanje tako važnih pravnih predpisov v že veljavni pravni red spada k najtežjim poglavjem nomopojetike in pomeni, odgovarjati za stoletja.

Nad vse kočljivo pa je vprašanje finančnega zakona. Ta je namreč velepolitične narave, je v naši državi točka, v kateri se v poslednji instanci še meri parlamentarna demokracija z avtokratičnim principom, se kosajo močanske težnje političnih strank s stvarno potre-

bo, on je točka, v kateri uprava dejanski prehaja v vrhovno zakonodajo in pa narobe. Dokler se avtomatično ne izravna v naši državi katerosizebodi toda stabilno ravnesje kolektivnih političnih sil in se strašna režija na času in energijah, ki jo izkazuje naš strankarski aparat, sčasoma ne zniža na dosti nižji odstotek, ni pričakovati zakonodaje, ki bi bila rentabilna tako, kakor to zahtevajo interesi države. Ako naj tvegamo naše skromno mnenje, bi rekli: spričo večinoma premalo organične, prepočasne in obenem ponekod previhrove zakonodaje, naj igra finančni zakon vlogo pretorja, naj s svojimi eksepcijami in novimi pravili urejuje nujne ureditve potrebne zadeve, odstranja trdote, ki se pojavljajo in izpolnjujejo vrzeli v obstoječih nefinančnih zakonih; finančni zakon je zakon, sklenjen enako dobro in

enako slabo, kakor večina vseh drugih, naj bo njegova nefinančna vsebina kar si že bode; členu 44. zak. o drž. računovodstvu odgovarja itak vedno z vsemi potrebnimi rekviziti, če pa vsebuje kaj več, se pregreši s tem le proti molku predpisa, kar pravnikiško itak ni največja nesreča. Le to bi bilo želeli, da se kompromisi med politikom in stvarno potrebo, ki se sklepajo sedaj tako mrzlično naglo in pa skrivnostno v hrupnih odglasovanjih finančnega zakona, gode v bodoče z gotovimi zakonskimi kartelami in do izvestne skrajne dopustne meje. O formoli, po kateri naj se to dogaja, bo sklepal kongres in prepričani smo, da bo taka, da se z njeno uporabo omeji na znosljiv minimum avtokratizem, ki se nahajal pri nas v sestavi in odglasovanju budžetskih fin. zakonov svoje glavno pribežališče.

Ob pravnikiškem kongresu.

V Ljubljani so se zbrali pravniki iz vseh pokrajin države, da se posvetujejo o rešitvi perečih vprašanj iz vseh panog prava, ki niso samo teoretičnega značaja, ampak posegajo ostro v realno življenje posameznika in skupin. Najvažnejša in najtežja točka je pač izenačitev prav posameznih pokrajin. Kaj bo treba tukaj čisto na novo vstvariti, kaj se bo prevzelo iz posameznih partikularnih prav, ki so zasidrana v pravnem čustvovanju prebivalstva to pač ni lahko določiti, kajti zgodovina in dolgoletna tradicija se ne da zbrisati z enim mahom. Zato nismo optimisti, da bi upali, da se bo uredil cel zamotan problem v bližnjih dneh.

In vendar mora priti prej ali slej do izenačitve. Kajti če je pravilna trditev, da je država kompleks pravnih norm, ki veljajo na gotovem teritoriju in imajo vse izvor v najvišji točki — ustavi, potem bi bilo dvomiti, ali je danes naša država država v tem pravno-normativnem smislu. Res je, da imamo enotno ustavo, ali vsaka ustava, bolj ali manj detajlirana, je vendarle komaj več kot skupina političnih, socialnih in drugih maksim, na podlagi katerih je treba še le izvesti enotno pravo. Da je potreba po izenačitvi občutna, ne dvomi nihče, ravnotako pa ni nikdo v dvomu, da se taka izenačitev ne da in ne sme začeti izvajati potom finančnih in dvanajstinskih zakonov, o čemer pričajo razni poskusi najnovejših časov.

Vemo, da prava ne vstvarjajo pravnikiški kongresi, ampak politično zakonodajno telo. Vemo pa ravno tako dobro, da ne more iti noben parlament na svetu pri vstvarjanju zakonov mimo tistega korpusa, ki mu je pravo stroka in poklic, ki pozna tehniko zakona in zgodovino in razvoj prava do najnovejše izkristalizacije. Kajti četudi je pogrešna trditev sociologije, da je pravo izraz vsakokratne komponente moči posameznih socialnih slojev in političnih strank, vendar je žalibog res, da se nudi le pri marsikaterem zakonu priložnost, da stopi vprašanje pravičnosti nekoliko v ozadje in naredi prostor trenutni politično odgovarjajoči kombinaciji. Da se ost tudi lahko obrne,

na to se trenutno ali ne misli ali pa pride misel tolažnica: après nous le déluge! In ko potem vendarle nastopi nepričakovano in še manj zaželeno, je čisto jasno, da se zakon ne razveljavi, ampak je nasprotno jako dobrodošel: pod takimi zakoni pa se skriva kaj drugega kot pravičnost!

In slednjič še nekaj. Možno, ki so sedaj zbrani v Ljubljani, so pravniki. To pa ne pomeni samo, da jim je pravo poklic, ampak tudi, da jim je pravo prepričanje. Pravno prepričanje pa obstoji v tem, da se mora zakon spoštovati, da je zakon norma, ki daje vsakemu svoje, a obenem neizprosna zapoved, ki zahteva, da se ji pokoravajo brezizjemno vsi od najvišjega do najnižjega. In ravno to prepričanje o veljavnosti norme za vse in vsakogar je neprecenljive vrednosti ravno v mladih demokracijah, ki imajo na sebi še lupine raznih drugih ideologij in ki le pregrade istovetijo pravo z močjo.

V nadi, da bo kongres razpršil v tem oziru marsikatero zmoto, pozdravljamo gospode udeležnike v našem mestu.

Arbiter.

Restavracija pod 'Skalco' - Mestni trg 5
Dnevno od 20. do 1. ure
SALONSKI KONCERT
Prvovrstna topla in mrzla jedila
Pristna kapljica! Pristna kapljica!

PRESKRIBITE SI GLASOVNICE IN NAŠE KANDIDATNE LISTE!

Kdor je prejel glasovnico od Zbornice, naj jo takoj izpolni z našo kandidatno listo. Kdor je nima, naj se obrne na pošto, mogoče je zaostala tam. Če je nima, obrnite se na Zbornico, ki Vam jo mora takoj poslati. Kdor nima naše kandidatne liste, naj napiše na glasovnico od Zbornice ona imena, ki so bila objavljena v naših listih, primerno njihovi kategoriji in odseku! Morete se pa obrniti tudi na volilno pisarno, ki Vam jo takoj preskrbi!

Kokalj Marijana:

Mlada Indija.

(Dalje.)

11.

Kakor vidimo, se bori tudi indijska žena za svaraj ali avtonomijo. Seveda, njeno delo je omejeno na predenje in pa, da je zvesta družica Indijcu pri zgradbi boljših časov.

Shrimati Sarala Devi de Katak je pisala Gandhiju: »Ali se Vam ne zdi, da je današnje postopanje napram ženi zlo? Žena je zabavni predmet....«

Gandhi pravi: »Zdi se mi, da Sarala Devi pretirava obtožbo moških. Priznam, da si morajo pripraviti svaraj moški z večjim spoštovanjem do žene in njene čistosti. Vsi, kot možje, moramo sramotno kloniti glavo, dokler bo med nami ženska, posvečena naši zabavi. Raje bi imel, da pogine človeštvo, kakor pa, da postanemo slabši od živali s tem, da ponižamo v igračo najplemenitejše božje stvarstvo. To vprašanje pa ne oklepa samo Indije, temveč ves svet. Strastno želim popolno svobodo žene.

Zločinska je vzgoja staršev, ki ne nudijo dekletu duševne izobrazbe, ampak jo pripravljajo samo za zakon s kakim

bogatašem. Kljub jezi in žalosti uvidim težkočo tega problema. Žena bo morala voliti, da bo tudi pred zakonom enaka možu. Toda problem se ne konča tu; ne začnjen se niti v trenutku, ko bo imela žena kak vpliv na politično osvobodjenje naroda.

Da razjasnim svojo misel, navajam razgovor svojega prijatelja muslimana z znamenito londonsko feministko, ki je bila presenečena, ko je videla muslimana na feminističnem shodu. Vprašala ga je za vzrok poseta.

Odgovoril ji je: »Imam dva glavna in dva sekundarna vzroka. Vzgojila me je mati po očetovi rani smrti; imam ženo, ki mi je tovariš. Nimam sinov, a štiri hčerke imam. Ali se še čudite, da sem feminist? Ni večje laži kot da so muslimani ravnodušni napram ženi. Islam daje ženi iste pravice kakor možu. Mož je ogrdil ženo s svojim poželenjem. Me, sto, da bi oboževal njeno dušo, obožuje njeno telo. In žena je jela ljubiti svoje fizične prednosti in postala tako sužnja. Zakaj bi pa ugajalo tako olepševanje telesa našim padlim sestram?

Ne želim mehanične svobode za ženo, jaz hočem zlomiti zapreke, ki jo sužnijo pred lastno voljo.... Zato hočem tudi vzgojiti svoje hčerke za svoboden poklic....«

Gandhi končuje spis: Treba je, da ne bo žena več zabavni predmet. Sredstvo je bolj v njenih, kakor v moževih rokah. Če hoče, da jo bo priznal za tovarišico, naj se ne kinča za moške, niti za soproga ne! Ne morem si misliti Site niti za hip, da je hotela privabiti Ramo s fizičnimi čari.

12.

Še članek o ženi.

Bilo je v Kokanadi, ko sem prišel srečal žene — prostitutke, kakih 12 po številu. Pogovor je trajal nekaj minut.

V Barisalu jih je prišlo nad sto, da bi me videle. Preje so mi pisale, da so postale članice kongresa in me prosile, da jim naj svetujem za bodočnost.

Spomin na te dve uri mi je dragocen. Povedale so mi, da pride na 20.000 prebivalcev (mož, žena, otrok) 350 prostitutk.

Bojim se, da je po vseh velikih mestih tako.

Največje zlo in pa tudi najbolj sramotno in brutalno je postopanje z ženo, katero imam jaz za boljšo polovico človeštva. Po mojem mnenju je bolj plemenita kakor mož, ker vtelesuje še danes žrtev, tiho bolelost, ponižnost, vero in spoznanje. Domislek žene je često bolj praktilen kakor pa surova sodba moža, ka-

teri si lasti višje znanje. Ni brez vzroka, da stoji Sita nad Ramom in Radha nad Krishnom.

Prostitutke, ki so me posetile, so bile starejše, potem od 20—30 let in nekatere celo 12.

Misel teh žensk, da je njih usoda nepopoljšljiva, Vam je sunek v srce. In vendar so bile inteligentne in skromne. Govorile so dostojno, odgovori so bili odkritosrčni in zdravi.

Enajst mi jih je obljubilo, da se vrnejo že naslednji dan h kolovratu. Druge so pa rekle, da se bodo še premislile, ker me nečjejo prevarati.

Treba je, da bo znal mož obvladati svoje strasti. Ženam moramo dati priliko, da se preživljajo poštenim potom. Večina teh žen ni mislila na zakon. Postati morajo resnične Samasinis (vestalke) Indije.

Če 1.500.000 takih žena prede vsaki dan 8 ur, bo za revno Indijo neizmerna korist. Te sestre so mi rekle, da zaslužijo komaj 2 rupiji na dan in da rabijo množico reči, s katerimi vzbujajo strast pri moških. Če bodo šle na delo, koliko stroškov bodo imele manj...

(15. sept. 1921.)

Sedaj klevečejo — a potem preklicujejo.

Drugič že uprizorja esdeesarski tisk gonjo proti g. Ivanu Jelačinu ml. Prvič jo je uprizoril ob priliki volivnega boja za skupščinske volitve 1. 1925. Sedaj se ta grda osebna gonja ponavlja.

Efekt prve gonje je bil, da je »Slovenski Narod« z dne 28. januarja 1926. objavil sledečo izjavo:

IZJAVA. V februarju 1925 in pozneje so se objavile v našem listu različne novice in članki proti g. Ivanu Jelačinu ml., trgovcu v Ljubljani. Ker so se v njih izrekli očitki preko okvira politične kritike, kateri so bili naperjeni zoper osebno čast ali ugled imenovanega gospoda, jih lojalno preključimo in s tem dajemo g. Ivanu Jelačinu ml. popolno zadoščenje. S tem so poravnane tekoče tiskovne pravde g. Ivana Jelačina ml. proti našemu odgovornemu uredniku.

Pripominjamo, da je g. Jelačin odstopil od tožbe samo na prošnjo nekaterih svojih stanovskih tovarišev, pristašev SDS.

Sedaj ponavlja »Slovenski Narod« svojo gonjo in tudi efekt te gonje bo samo ta, da bo prosil »Slovenski Narod« g. Jelačina za odstop od tožbe.

Če bo pa g. Jelačin tudi sedaj tako dobrotljiv, seveda ne vemo.

Sličen preklic ko »Slovenski Narod« je objavilo tudi »Jutro« in njegovo izjavo objavimo jutri, ker je dobro, da večkrat opomnimo bralce, kako esdeesarski tisk pred volitvami obrekuje svoje nasprotnike — po volitvah pa vse lepo preklicuje.

To tudi v presojo vrednosti vseh esdeesarskih klevet v sedanjem boju.

Pripominjamo samo še, da je vložil g. Jelačin po svojem pravnem zastopniku dr. A. Vrtačniku že 5 tožb proti »Jutru« in »Slov. Narodu«.

Polomija se veča.

ZOPET NOVI PREKLICI KANDIDATUR Z ESDEESARSKE LISTE.

Včerajšnji »Slovece« objavlja sledečo izjavo:

Podpisani izjavljam, da kandidatne liste stranke SDS, kakor jo prinaša »Obrotni vestnik« nisem nikoli podpisal. Ker me omenjeni list podpisuje kot člana volilnega odbora SDS, proti temu najodločnejše protestiram. Vsakemu zavednemu trgovcu in obrtniku svetujem, da odda svoj glas za Jelačin-Ogrinovo listo.

Ribnica, dne 7. septembra 1926.

Fran Pirković, l. r. trgovec v Ribnici.

ŠE ENA IZJAVA.

Proti naši in njegovi volji je bil sprejet na listo dr. Zerjavovih kandidatov naš predsednik Alojzij Mohorič, ki nam zatrjuje, da zato ni dal svojega privoljenja in da ostane zvest prijatelj trgovcev in obrtnikov, zbranih v tem boju okrog gg. Jelačina in Ogrina!

Sejmarji in sejmarice!

Vrzmimo v koš dr. Zerjavovo listo in volimo vsi Jelačin-Ogrinovo listo! Ne dajte se begati za listo, na kateri je sicer ime našega predsednika, toda brez njegovega privoljenja!

Sejmarji in sejmarice.

ŠE EN PREKLIC.

Podpisani sem zvedel, da se nahaja v dnevniku »Jutro« oglas volivnega odbora za volitve v Trgovsko zbornico, med drugimi podpisi tudi moje ime. Ker pa mene ni nikdo tozadevno vprašal in tudi nisem nikomur mojega pristopa v kak odbor obljubil ali podpisal, izjavljam, da nisem v nikakem volivnem odboru za te volitve in da se ne strinjam z imenovanim proglasom.

Simon Blatnik,

trgovina mešanega blaga in gostilna,

Staravas-Velenje, Slovenija.

Kako volimo?

Včeraj je začela Volilna komisija Zbornice za trgovino, obrt in industrijo razpošiljati vse glasovalne listine za volitve v Zbornico. Ko prejme volilec te listine, more tudi že voliti v Zbornico. Zato podajamo kratka navodila, kako se voli:

Vsak volilec dobi jutri ali pojutrnjem od volilne komisije proti povratnici v kuverti sledeče: a) glasovnico, b) volilno legitimacijo, c) listek z naslovom: »Razpis volitev«, na katerem so pojasnila, kako se voli, d) malo kuverto, na kateri je tiskano, »V to kuverto se sme vložiti samo glasovnica. Če se vloži kaka druga listina (legitimacija ali pooblastilo, je glasovnica neveljavna, d) večjo kuverto z naslovom: »Volilna komisija Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani«.

Glasovnice in vse druge glasovalne listine so za obrtni odsek rdeče za trgovski odsek modre.

Vsak volilec je prijel iz volilne pisarne Jelačin-Ogrinove liste glasovalni listek z imeni kandidatov. Tega nalepi na svojo glasovnico. Glasovnico dene potem v malo kuverto in zalepi. Nato dene potem to malo zalepljeno kuverto v večjo kuverto, poleg nje pa volilno legitimacijo. Če bi kdo volil s pooblastilom, dene v to večjo kuverto še pooblastilo. Nato večjo kuverto zalepi in odda na pošto. Pošiljatev je poštnine prosta. V vsaki kuverti sme biti samo glasovnica in legitimacija, kvečjemu še pooblastilo, kjer je to potrebno. Drugega nič. Če bi bili v eni kuverti dve glasovnici ali dve legitimaciji, je vse neveljavno.

Če bi kdo ne prijel lističa s kandidati, naj nam napiše razloženo na glasovnico kandidate in namestnike, kakor vidi napisane v naših listih. Zelo naj bo vsakdo pazljiv, da napiše ali nalepi kandidate svoje kategorije. V obrti in trgovini so namreč štiri kategorije. Na glasovnici in na volilni legitimaciji ima vsakdo zapisano, v kateri kategoriji voli. Naj torej natanko pogleda ali so kandidate na listu, ki ga je prejel iz njegove kategorije.

O POOBLASTILIH.

Delniške družbe, družbe z omejeno zavezo, gospodarske in pridobitne zadruge, kreditne zadruge, volijo po pooblastitvi. Pooblaščenec je lahko predsednik,

nik, član upravnega sveta, ravnatelj, poslovođa. — Družba ali zadruga, ki je uvrščena v volilni imenik, mu izstavi pooblastilo, podpisano po pravilih družbe ali zadruge. Za mladoletne voli njihov skrbnik. Izkazati se mora s pooblastilom, ki mu ga napravi sodišče.

Pooblastilo je dejati v kuverti z naslovom: Volilna komisija.

Sestanki na Gorenjskem.

Včeraj, v sredo, dne 8. t. m., sta priredila gg. Jelačin in Ogrin tri sestanke v važnih središčih naše Gorenjske. Prvi sestanek se je vršil v Radovljici ob častni udeležbi obrtnikov in trgovcev. Sestanku je predsedoval župan g. Resman. Drugi sestanek je bil na Bledu pri »Majcenu« tudi ob lepi udeležbi. Sestanku je predsedoval g. Zupan. Na tem sestanku sta napravila dva esdeesarska par plašnih medklicev, nato pa jo odkurila, ne da bi počakala besede, ki jo jima je obljubil g. Ogrin. Tretji sestanek se je vršil na Jesenicah pod vodstvom g. Čuferja. Vsi ti sestanki so pokazali, da so tudi naši Gorenjci zvesto in neomajno za enotno slovensko gospodarsko fronto.

SESTANEK V BREŽICAH.

V torek zvečer je bil dobro uspel sestanek trgovcev in obrtnikov, pristašev Jelačin-Ogrinove liste, v Brežicah. Sestanek je otvoril in mu predsedoval gosp. Lipej, govorila pa sta gg. Jelačin in Kocmur. Sestanek je dokazal, da so tudi Brežice odločno za Jelačin-Ogrinovo listo.

Intrige SDS.

Resnicoljubna SDS agitira sedaj, ko ji teče voda v grlo, s prav nizkotnimi sredstvi. Tako si skuša na Gorenjskem pridobiti tla z umazano izmišljotino, da je naš kandidat g. Černe, gostilničar, izjavil te dni na sestanku SDS v Ljubnem, da ga častno besedo, da voli esdeesarsko listo. Ko se je naš izvestitelj informiral pri g. Černetu, je ta, ves ogorčen nad sramotnim početjem SDS, izjavil, da ga v Ljubnem že tri mesece ni bilo in nas je naprosil, naj konstatiramo, da ostane g. Černe slej ko prej trden in zvest pristaš Združene stanovske kandidatne liste. Vse drugo o tem slučaju so proste laži.

Masaryk o nalogah čehoslovaške politike.

Predsednik Masaryk, veliki ustvaritelj čehoslovaške države in veliki borec za zmago čiste demokratične in humaniteta misli, je sprejel dopisnika uglednega »Prager Tagblatt« in mu podal naravnost senzacionalne izjave o nalogah čehoslovaške politike. Čeprav se ta izvajanja nanašajo predvsem na čehoslovaško politiko, vendar so tako globoka in tako tehtno zasnovana, da imajo pomen tudi za politiko drugih držav, zlasti pa za našo notranjo politiko. Zakaj absolutno iste nasprotnike ko na čehoslovaškem ima demokracija v Jugoslaviji. Razlika je samo v tem, da nimamo v Jugoslaviji moža Masarykove kvalitete in da so tudi njegovi nasprotniki — vsem na čelu dr. Kramar in narodno-demokratska stranka — neprimerno na višji stopnji od naših samostojnih demokratov, glavnih nasprotnikov jugoslovenske demokracije. Ravno zaradi tega pa veljajo pogumne Masarykove besede o fašizmu še prav posebno za nas in zato treba, da se te besede slišijo tudi v Jugoslaviji. Zato pa tudi objavljamo Masarykova izvajanja v celoti, z iskreno željo, da jih slovenski narod ne bi tako preslišal, kakor jih skuša premolčati esdeesarski tisk.

Stranke imajo vedno vlado, ki jo zasluži.

Na prvo vprašanje: kaj misli o bodoči vladi je Masaryk odgovoril:

»Uradniška vlada upravlja čisto dobro; kdaj in kako se bodo posamezne stranke odločile za svoj delež na vladi, ne odvisi od mene. Že pred kratkim sem izjavil, da nisem bil soudeležen pri nastanku takozvane uradniške vlade. Stranke imajo vedno vlado, ki jo zasluži.«

Nemški problem.

Ali naj to velja tudi za nemške stranke? »Mislim, da! O našem nemškem problemu se mogoče že čisto povedano morem samo ponoviti. Čisto kratko bi stvar formuliral sledeče: Nemci nimajo samo pravico, temveč dolžnost sodelovati v vladi. Mislim, da je to za praktične in poštene politike samoposebi razumljivo. Kakor hitro postanejo Nemci ali del njih vladna stranka, tedaj nastanejo za nje avtomatično posledice, ki veljajo za vse vladne stranke. Za mene pa ni vprašanje ministrstev tako važno, ko vprašanje, če bodo volileci nastop naših voditeljev odobrili ali pa če bodo voditelji izgubili zaupanje volivcev. Zato je psihološki moment, če volivci že žele takozvano pozitivno politiko, odločilne važnosti. Kolikor se to tiče naših strank, želim in upam, da so jih popreobratne izkušnje izučile, da je prijateljsko razmerje do Nemcev in politično sodelovanje z njimi v interesu republike.«

Afera Gajda.

Zelo obširno je govoril nato predsednik Masaryk o generalu Gajdi. Iz njegovih izjavanj posnemamo.

Afera Gajde še ni zaključena. Tik pred sokolskim zletom so nastale govorice, da hočejo fašisti zlorabiti sokolski zlet. Major Kratochvíl je zato hotel izdati svoje spomine o Gajdi in to sporočil dr. Boučeku. Za načrte Boučka je izvedel tudi Masaryk, ki je prosil dr. B., da počaka na rezultat uradne preiskave. Dne 9. julija je dr. B. izročil svoje dokumente vojnemu ministru, ki je že drugi dan odredilo tročlansko preiskovalno komisijo. Gajda je bil s tem prizanesljivim postopanjem hvaležno soglasen in je hotel iti na dopust. Ni pa držal svoje besede in dne 13. julija objavil nelojalen intervju v »Večeru«, kar je bilo signal za časopisno kampanjo.

Ta kompanja se je vodila na način, ki dokazuje, da del našega tiska še ni korrigiral predvojnih metod (kakor pri nas esdeesarji). Sicer pa ne bi afera Gajde povzročala toliko hrupa, če bi ne bila le preteza za osebne in strankarske napade.

Predvsem za napade na dr. Beneša, ki pa ni imel s stvarjo absolutno nobene opravka. Vsa stvar bi ostala srobo resorna zadeva vojnega ministra, če je ne bi obesil Gajda sam na veliki boben. Dne 14. julija pa je že sledila demarša francoskega poslanika Couget-a in šele 22. julija sem o vsem govoril z dr. Benešem. On je moral biti tedaj o vsej stvari informiran, da je mogel varovati češke interese. (Gajdi se kot znano očita,

da je izročil vojaške tajnosti Francije so-vjetom, Op. ur.)

Da se je vsa afera generala Gajde razvila, je dokaz naše moči, ker se nismo afere bali. Jaz sam sem se zavedal vse dalekosežnosti afere, toda vedel sem, da se bo stvar končala v korist naše armade. Gajdova afera se vleče, odkar je nastopil Gajda v legijah. Jaz sem pazno motril nastopanje Gajde in izreči morem zato samo svoje zadovoljstvo nad razvojem stvari.

Že danes je jasno, da ne gre več za Gajdo, temveč za njegove pokrovitelje in pristaše. Predstoječa definitivna razsodba bo pa nad vse trda lekcija zanje.

O fašistih.

Fašisti sami na sebi niso posebno pomembni; je pač prvič, da se skuša pri nas uveljaviti breprogramsko in anonimno gibanje. Fašizem je anonimna družba nezadovoljčev in odklonjenih z neomejenim jamstvom za fabriciranje političnih bajk in ravbarskih storij; je sicer v njem majhna doza idealizma s strani onih, ki se dajo zapeljati k dozdevnemu boju proti korupciji. Toda do danes niso takozvani fašisti navedli niti enega konkretnega dejstva korupcije. Fašizem je le v tem zmislu resen problem, ker pomeni propadanje nacionalnega liberalizma. Fašizem je merilo politične desorientiranosti meščanstva in je pomemben tudi samo vsled tega, ker se je mogel razviti samo pod egido ene frakcije narodno-demokratske stranke (posestrime naše SDS. Op. ur.). Čisto naravno: Če mož s političnim prestižom dr. Kramarja lelo za letom vodi tako osebni boj proti zunanjemu ministru in mitičnemu »Gradu« (Hradčany, kjer rezidira predsednik Masaryk, op. ur.), če ta boj ene vladne stranke leta dolgo trpimo, potem ni čuda, če politično nezreli ljudje smatrajo te očitke za resne. Fašisti so žrtev narodnih demokratov... Poučno je videti, da propad ene stranke drugim strankam le malo koristi; zlasti pa zelo malo pridobe socialistične stranke kot programatični nasprotniki buržoazije. Buržoazija in socialisti morajo pozitivno med seboj tekmovali, načela treba meriti ob načelih. Samo tako morejo živeti in s svojim bojem služiti celoti. Buržoazija obstoji in je gospodarsko močna, toda njena politična organizacija je znatno slabjša. Vem, da preživljajo tudi druge stranke svoje krize. Fašizem je patološka posledica te krize v narodni demokraciji. Enake krize preživljajo stranke v vseh drugih deželah.

Končno je dejal Masaryk, da je vlada v posesti odločilnih ruskih dokumentov o aferi Gajde in nato zaključil svoja izvajanja s sledečimi znameniti mislimi.

O pravi demokraciji.

Povojni razvoj bi pač mogel vse uvidne ljudi poučiti, za kaj gre: iz sužnjev narediti svobodne ljudi. Vem, da je izraz malo pretir, toda označuje položaj: narode stare Avstrije, Nemčije in Rusije je stoletja vzgajal absolutističen monarhizem. Ravno te tri velesile so bile v vojni premagane in spremenjene v republike in zato pravim vedno, da treba vreči to avstrijsko mišljenje s sebe. Ne volja to le za nas, temveč tudi za vas, za vse manjšine. Tudi Nemci so trpeli od Dunaja; pač so bili vladna stranka, toda le prebogost so morali bolj služiti Dunaju, ko pa svojemu narodu.

—o—

Pomembne in vsega uvaževanja vredne so Masarykove besede in tudi za naše razmere merodajne. Zakaj kakor je fašizem patološki pojav idejnega poloma č. narodnih demokratov, tako je pri nas patološka posledica protidemokratskega dela esdeesarjev. In absolutno točno je tudi to, da so naši esdeesarji še čisto v avstrijskih vodah. Kakor so pred vojno denuncirali klerikalni liberalce, tako denuncirajo danes esdeesarji klerikalce in vse svoje nasprotnike v Beograd.

Naši esdeesarji so pač ostali še čisto v avstrijskanskem mišljenju in kakor nekdanji nemški liberalci, tako služijo danes oni vladi, mestu narodu. Razlika je v tem, da so nemški liberalci delali to v dobri veri, dčim se esdeesarji zavedajo svojega greha. Njih greh je zato tem težji in zato je tem večja dolžnost pospraviti s temi avstrijakanti.

Kmetijski praznik na Bledu.

Na praznik, v sredo, dne 8. t. m. so mnogobrojne kmetijske množice oživele Bled. Z vseh strani so prihajali številni vozovi, na katerih so se pripeljali pristajši SKS praznovati svoj že tradicionalni kmetijski praznik na Bledu. Prav mnogo jih je prišlo tudi z vlakom in z drugimi prometnimi sredstvi. Spored se je pričel z obhodom po Bledu, nato se je otvorila živinska razstava na travniku za hotelom Potočnik.

Opoldne so se zbrali konjeniki in vozovi pri jezeru, odkoder se je vršila krasna poverka do zborovališča za hotelom Potočnik. Na čelu poverke je jahal na vrancu krepak kmetijski fant v narodni noši s slovensko trobojnico v roki. Za njim je korakala godba kmetijskih fantov, sledila je kmetijska konjenica. Vsi konjeniki so bili v narodnih nošah. Za konjenico so se razvrstili vozovi z narodnimi nošami. Slovenska dekleta so ves čas prepevala naše narodne pesmi.

Po prihodu poverke so se kmetijske množice zbrale okrog govorniške tribune, raz katere je otvoril shod gorenjski kmet

g. Azman,

ki je izrazil svoje veselje, da vidi toliko število zborovalcev kljub vojni razporeditvi, ki se je vršila isti dan. Nato pozdravi vse zborovalce, zlasti pa ministra g. Pucelja (buren aplavz) ter mu poda besedo.

Minister Pucelj:

Spoštovani tovariši in tovarišice! Temeljno naše načelo, ki smo ga povdarjali na vseh shodih, sestankih in zborovanjih je, da se vprašamo, kdo smo, kaj hočemo in kakšna je naša pot.

Kdo smo? Slovenci smo, kmetijski narod smo.

Kaj hočemo? Hočemo živeti skupno s Srbi in Hrvati v eni državi, toda hočemo jim biti tudi enakopravni po pravicah in dolžnostih.

Kaka je naša pot? Delati moramo za naše skupne koristi. Naloga, ki čaka našega politično organiziranega kmeta je, da se osamosvoji in da se nasloni na njemu najbližjega, na tistega, ki je najbolj resen in ki ima njemu slične interese.

Naša država je lepa, ni pa še takšna, kakor bi morala biti. Marsikdo je nezadovoljen. Vprašajmo se, ali nismo tega sami krivi, kajti ni dovolj, če si samo skrben gospodar, ako pa v kritičnem momentu dovoliš, da drugi gospodarijo s tvojim premoženjem. Da se branimo, smo organizirani v stranke in zato se stranke med seboj tudi vežejo.

Gospoda, ki se je našemu ljudstvu otujila, je prepisala svoj program od drugod in pozna samo en način reševanja vseh vprašanj in ta je: Kar mi sklenemo, mora veljati, če ne, udarimo po tebi. Ali, ako se ukloni posameznik, narod se ne ukloni nikoli. Ta narod se zveže in pove svojo voljo, katere bistvo je sporazum, politični sporazum. Narodno življenje nas uči, da se nasilje nikoli ne obdrži. Zato je politika sporazuma prava narodna politika.

Govornih nato navaja mnoge uspehe politike sporazuma ter nato nadaljuje:

V Beogradu smo odkrili več težkih vzrokov gospodarske krize. Narodna banka, ki je državni zavod in katere naloga je predvsem podpirati obrt v državi, na račun te banke pa bogate sedaj gotovi posamezniki. Od 1329 milijonov kreditov jih je prejelo dve tretjini vse vsote le ozek krog 230 oseb. S tem denarjem se vrše nato kupčije in teh 230 oseb, teh krvososov bogati na račun izmozganega naroda. Isto se godi z denarjem hipotekarne banke in poštanske štedionice.

Če je srbski narod tako zdrav kakor je hrvatski in slovenski, ki sta to po svojih zastopnikih dokazala, potem bo borba kratka in uspešna; če ni, nas čaka še težka in dolgotrajna borba.

Mi ne odnehamo od našega cilja! Spoznali smo, da je to dobro in zdravo in če spoznate to tudi vi, nas podprite in nam dajte pri prihodnjih volitvah svoje zaupanje. Verujte, da ni daleč čas naše popolne zmage! V tem znamenju vas pozdravljam.

Zborovalci so spremljali govornika ves čas z živahnim pritrjevanjem ter so živahno odobrvali njegov govor.

Naslednji govornik

g. Albin Prepeluh

izvaja:

Malo več kot eno leto je od tega, ko

sta sklenili NRS, ki je srbska narodna stranka in predstavnica Hrvatov HSS sporazum, po katerem naj se izenačijo pravice hrvatskega in srbskega naroda.

Ker smo Slovenci tudi še en narod, smo hoteli tudi mi sesti za mizo. Toda ona stranka, ki ima mandat Slovencev, ker ima od 26 poslancev 20 svojih, ta stranka tega ni hotela tedaj, nato pa so se ji zaprla vrata. Živimo pač na Balkanu in kdor pride sam zraven, le tisti tudi kaj dobi.

Interesi kmetov in obrtnikov so zahtevali združitev in tako je prišlo pred letom do ujedinjenja med bivšo SRS in bivšo SKS.

Rekli smo, da hočemo biti skupaj in se skupaj braniti, da nas ne bo gonila davčna uprava s pretiranimi davki. Naša SLS pa je ostala na strani in tako je vseh tistih 100.000 glasov, ki jih je dobila, vrženih skozi okno. Rečemo pa še sedaj, da so še dandanes odprta vrata, ne sicer dr. Korošcu osebno, pač pa tistim množicam, ki stoje za njim. Interesi skupnosti nas silijo, da nastopamo Slovenci kot narod.

Smo za to, da ne vladajo samo stranke, nego da vladajo pošteni ljudje, ne pa eksponentje take skrahirane stranke, kot je stranka dr. Žerjava.

V državi je kriza. Sam železniški minister pa je zatrdil, da je Trboveljska družba letno prodala državi za 200 milijonov predrag premog. Ali jih je plačal g. minister? Ne! Ljudstvo jih je plačalo. TPD je pred meseci reducirala rudarje, kar se ni še nikoli zgodilo. S tem pa je pritiskala na mezde ostalih rudarjev tako, da delajo rudarji 8 ur za sramotno mezdo 15 do 20 Din.

Ko je minister odpovedal pri TPD naročitev predpraga premoga, pa je TPD zagrozila, da vrže 8000 delavcev na cesto ter s tem prisilili državo, da umakne svoj korak. Pa poglejte danes »Jutro« in »Slovenca«, ki sta se v tem sporu postavila oba proti državi ter na stran TPD.

Mi se držimo gesla, ki ga je izrekel vodja angleških delavcev Macdonald ob priliki stavke angleških rudarjev, naj se vsi rudniki poddržajo. Ta premog, ki je v naši zemlji, je last našega naroda in ne morda gospodov iz Grenobla ali Dunaja. Sami bomo prevzeli rudnike in proizvajali cenejši premog in bomo boljše plačevali rudarje. To bi bilo vsemu narodu v korist. Železnice bi bile cenejše in s tem bi se vse življenje pocenilo.

Gospodarska politika sili narod na levo. Temelj, na katerem stoji država, pa je temelj socialne pravičnosti. Osemdeset odstotkov je kmečkega prebivalstva, pa nima nobene pravice govoriti, govoriti smejo le veliki župani.

Zato naša SKS zahteva, da se izvede vsaj tista samouprava, ki je v ustavi predvidena. Zahtevamo, da se nam da tudi nazaj nekaj, kar se nam vzame z davki.

En sam velik pokret objema široke množice, pokret bratske sloge za en interes — interes delavskega in kmečkega ljudstva. Naj živi prava bratska sloga! Izvajanjem g. Prepeluha je sledilo burno odobravanje. Nato se je predsednik Azman zahvalil obema govornikoma. Ministru Pucelju se je pa še posebej zahvalil za mnoge zahteve, ki si jih je kot član vlade pridobil za slovenskega kmeta. Ravno zadnji čas je preskrbel radovoljskemu okraju 25 vagonov živinske soli. Predsednik je pozval ministra Pucelja, naj še v bodoče štiti slovenske interese ter je nato zaključil zborovanje.

Nato se je razvila na prostem ljudska veselica, ki je trajala pozno na večer.

Uspehi živinske razstave.

Živinska razstava na Bledu je nudila lepo revijo gorenjske živinoreje. Razstavljenih je bilo 125 glav goveje živine in sicer 24 bikov, 22 junic, 29 planinskih krav, 43 hlevskih krav ter 7 krav s teleti.

Prve nagrade so prejeli sledeči poslastniki: za biko: Jakob Slivnik, Podhom; Vouk Jožef, Mošnje; Gogala Josip, Nova vas. Za hlevske krave: Rudolf Homar, Poljane; J. Vouk, Mošnje; Anton Potočnik, Bled-Grad. Za planinske krave: Anton Zupan in Anton Zupan ml., oba iz Zasipa. Poleg nagrade je ocenjevalna komisija prisodila posestniku Josipu Vouku iz Mošenj ministrsko diplomu kot najboljšemu živinorejcu.

Debatle centralistične šolske uprave

Kdor je še veroval, da je centralizem za naše šolstvo sreča, tega bodo pač zadnji dogodki spametovali. Te dni je začelo v celi državi šolsko leto, a če prašate, kako je v Sloveniji z nameščenjem letošnjih absolventov učiteljskih, dobite odgovor, da se Vam bodo lasje ježili.

V mariborski oblasti do danes ni nameščen od 24 učiteljev in 39 učiteljic, ki so junija t. l. dovršili študije v Mariboru, niti eden.

In zakaj ne? Ali prosvetni oddelček s svojimi referenti in uradniki ne vrši svoje dolžnosti? O vrši, vrši, še več nego svojo dolžnost; a kaj pomaga vsa ta vnema v Mariboru, ko pa mora vsak predlog za imenovanje učiteljskega abiturienta za začasnega učitelja oblaziti vse poti od računskega oddelka v Ljubljani do ministrstva in glavne kontrole v Beogradu predno se v ministrstvu izvrši imenovanje, katero je prej izvrševal v imenu okrajnega šolskega sveta okrajni šolski nadzornik.

Cela dva meseca so čakali mladi učitelji in učiteljice na dekrete in bili prepričani, da bodo 1. septembra že zdavnaj na svojem prvem učnem mestu, pa varali so se. Na prosvetnem oddelku jim zatrjujejo, da so predlogi že oddani računskemu oddelku in ministrstvu — a dekretov ni. In šola? Ostane brez učitelja, učitelj pa brez službe.

Gospodje, ki ste krojili te centralistične birokratične predpise, ali ste vedeli, kaj delate? Ali res niste mogli presoditi, da če je v predvojni Srbiji lahko imenoval minister ne le učitelje-zacetnike, ampak tudi šolske sluga, da to v veliki kraljevini SHS ne bo mogoče? Ali je res treba, da se za take malenkosti in upravi države, kakor je prvo nameščenje učite-

lja, vprežejo najvišje instance? Ali Vam gospodje centralisti ni žal papirja, ki ga porabijo prosilci za trikratno prošnjo s prepisi vseh mogočih dokumentov? Ta strahovit konzum papirja za prošnje za vsprejem v državno službo ima že hude posledice, kakor se govori po Mariboru. Pravijo, da je neki okrajni šolski nadzornik tako izrabil svoj kredit za pisarno, da niti 40 pol papirja ni mogel kupiti ter zahteval teh 40 pol od velikega župana. Se non è vero, è ben trovato.

Pa kako nedosleden je ta centralizem! Ko so pred par leti za celo državo uvedli istočasne počitnice — o klimatičnih razlikah Macedonije, Dalmacije in — Gorenjske, gornje Savinjske doline, naše Koroške, menda centralistični gospodje nikdar nič slišali niso — so z risjimi očmi gledali na to, da se v celi državi začne šolsko leto istega dne. In danes? Onih 24 učiteljev in 39 učiteljic, ki so iz Maribora predlagani v imenovanje, pač nobeden ne bo istočasno z ostalimi učitelji države začel šolskega leta, ker bogve, kdaj mu slavni uradni polž pri-nese dekret.

In ko so krajni šolski sveti kot zastopniki prebivalstva zahtevali izpremembo predpisov o počitnicah, ni bilo mogoče nič doseči, kajti »pouk mora v celi državi začeti istega dne«. Kaka ironija pa letos! Kdo se briga za tistih preko 60 razredov v mariborski oblasti, ki danes še nimajo učiteljev, ker letošnji maturantje še niso nameščeni! Ali za te razrede ne veljajo centralistične počitnice? Pamet, pamet, gospodje! Ne trajte časa, papirja in tinte po nepotrebnem ter ne zapravljajte s svojim centralizmom ne samo državnega denarja, ampak še manj — že itak zelo shujšanega idealizma državljanov!

Varšavsko pismo.

Varšava, dne 3. sept. 1926.

Vlada na delu. — Katoliški kongres v Varšavi. — Radio na Poljskem. — Varšavski berači.

Minila je doba počitnic in spet je začelo vreti delo v ministrskih pisarnah. Finančno ministrstvo pripravlja 14 novih zakonov in odredb, o katerih bo v najkrajšem času razpravljala finančna anketa. Finančno ministrstvo je izmed vseh ministrstev najbolj delavno, kajti v 3 mesecih svojega uradovanja je izdalo že 55 novih zakonov in odredb. Vlada pripravlja odločbo o odpravi ministrstva železnice, ministrstva trgovine in obrti in ministrstva javnih del. Na razvalinah teh treh ministrstev naj postane eno samo ministrstvo komunikacij. Ministrstvo komunikacij bo obsegalo železnice, pošto, ceste in vodna pota, plovbo na morju in civilno letalstvo. Ministrski svet bo na prvi v najbližjem času potrdil in s tem bo storjen zopet velik napredek v poenostavljenju državne administracije.

—o—

V dneh 27.—30. avgusta se je vršil v Varšavi vsepoljski katoliški kongres pod geslom preropenja katoliške poljske rodbine. Istočasno se je vršilo praznovanje 200 letnice kanonizacije poljskega svetnika Stanislava Kostke in prenos njegovih kosti v njegov rojstni kraj. Na kongresu se je ostro nastopalo proti nameravani vpeljavi civilnega zakona in goreče povdarjalo neločljivost in svestost cerkvenega zakona.

—o—

Radioindustrija na Poljskem lepo napreduje. 20 radiodelavnic se razvija z mrzlično hitrostjo in vedno bolj izpopolnjuje svoje izdelke. Poljska radiotehnika se je že skoraj popolnoma osvobodila od inozemstva. Okrog 1000 delavcev in 100 inženjerjev in tehnikov je zaposlenih v radiodelavnicah. Vsi deli aparatov od najpreprostejšega do najbolj sestavljenega se izdelujejo v Poljski. Izdelki prav nič ne zaostajajo za inozemsko produkcijo. Vendar domači izdelki pokrivajo le 25% potreb, vse ostalo se še uvaža, predvsem iz Nemčije. Vrednost letne produkcije znaša 3 milijone zlatnikov. Najmlajša industrijska panoga na Poljskem ima vsled rapidnega razvoja radija pred seboj veliko bodočnost. Že sedaj imamo na Poljskem okrog 40.000 aparatov, njihovo število pa še neprestano raste. Samo Varšava instalira dnevno 50 do 100 novih aparatov.

—o—

Berači so pravcata nadloga na varšavskih ulicah. Povsod jih je preveč, pred cerkvami, na ulicah, na dvoriščih. Ne moreš se svobodno ganiti po mestu. Čakaš na tramvajski postaji, pa ti prileze iz veže pritlikava starka in ti izteza roko prav pod nos. Stojiš pred izložbo, že te nagovori beračica z garjastim otrokom v naročju. (Beračenje z otrokom je namreč v Varšavi zelo priljubljeno. Beračice si izposojajo otroke za majhno odškodnino. Da otroci bolj milo jokajo, jih skrivaj ščipljejo. Na policiji imajo zapisanih že vse polno takih »mater«. Med njimi se nahaja vse polno takih, ki so bile že večkrat aretirane, in sicer vedno z drugim otrokom. Rekord je dosegla beračica Marija, ki je na policiji zapisana kot mater 30 otrok, v starosti enega do treh let.) Ko greš po cesti, pa te spremlja mali umazaneček in ti usiljivo ponuja užgalice. Sprehajaš se na kolodvoru in že pride popotnik in te prosi za nekaj grošev, da kupi vozni listek. V vlaku te prosi pasažir s pušco

v roki za milodar, »da bo srečna pot«. Povsod te preganjajo berači, niti doma nimas miru pred njimi. Komaj hočeš nekoliko odpočiti, že začenjajo prepevati in plesati na dvorišču potujoči umetniki. Za njimi pride slepi žid s svojimi žalostnimi pesmimi, za njim cunjar s svojim »handel, handel«, za njim invalid s pretresljivim govorom o svoji nesreči, in za njim, in za njim — tako brez konca in kraja. Ponoči pa še žena berači za nov klobuk in tega berača se najtežje otreseš.

Dr. Božena Kokalj.

Politične vesti.

— Slovenska kmetijska stranka o vladnih ukrepih za pocenitev premoga. »Kmetijski list« objavlja sledečo izjavo načelstva SKS: »Načelstvo Slovenske kmečke stranke na svoji seji dne 6. sept. 1926 pozdravlja boj železniškega ministra proti Trboveljski premo-gokopni družbi, ki gre za tem, da se znižajo cene premoga, ki so spriču nizkih mezd slovenskega rudarskega delavstva naravnost odušne, in da se izločijo nepotrebnih in dragi posredovalci. Pozivljamo vlado, da porabi to priliko tudi za zaščito slovenskega premo-gokopnega delavstva proti izkoriščevalnim napadi te družbe, ki je popolnoma v rokah inozemskega kapitala. Tudi naj vlada odredi pregled njenih trgovskih knjig.« — Mi-slimo, da je to stališče SKS popolnoma pravi-lno. Treba pa bi bilo tudi povdariti, da je treba v najkrajšem času končati brezvestno špekulacijo na delavsko bedo.

— Amerika o vstopu Nemčije v Zvezo narodov. Vsi ameriški listi brez izjeme povdar-jajo veliki pomen vstopa Nemčije v zvezo narodov za evropski mir. Ta je še sedaj zasiguran. Vladni listi pišejo, da je sedaj še-le dovršen Locarnski sporazum in da je se-daj dosegla Nemčija popolno diplomatsko enakopravnost. »Newyork Times« piše, da so sedaj z vstopom Nemčije zvezane Francija, Nemčija in Anglija z dogovorom varovati mir Evrope in more se reči, da pomeni to ravno toliko ko ohranitev svetovnega mira.

— Angleški premogovni lastniki nepopust-ljivi. Zastopniki angleških premogovnih pod-jetij so izjavili, da se nečije pogajati z zastop-niki rudarjev na podlagi za vso državo vel-javnega dogovora. To svoje stališče uteme-ljujejo s tem, da bi dali na ta način rudar-ski strokovni zvezi možnost, da ob ugodni priliki zopet organizira štrajk v vsej državi. — Stališče angleških premogovnih lastnikov dokazuje, da so ti ostali ravno tako nedo-stopni kakor so bili in da gre v sedanjem bo-ju samo še za prestižno vprašanje. Tem bolj je zato sedaj dolžnost angleške vlade, da po-seže vmes in da dopove eni ko drugi strani, da vsled prestižnega vprašanja ne sme trpeti prestiž države in blaginja vsega naroda.

— Kitajski dogodki dobivajo vedno večji pomen. V glavnem se vrši boj med nacional-nim kantonskim armado in raznimi plačanci tu-jih velesil. Kantonska armada je dosegla brezdvomno lepe uspehe. Naravna posledica državljanske vojne je, da vedno bolj raste banditizem. Vsed tega, pa tudi iz egoističnih namenov, so že Amerikanci, Angleži in Ja-poneci izkrcali na Kitajskem svoje čete. Prišlo je tudi že do krvavih spopadov. Kitajski razbojniki so celo napadli angleško topničar-sko »Chorchaper«. Napad je bil sicer odbit, toda več angleških mornarjev je umorjenih. Kakor se razvijajo kitajski dogodki v zad-njem času, ni izključeno, da pride do razde-litve Kitajske med posamezne velesile.

Dnevne vesti.

ESDEESARSKI TISK.

Sedaj ob volitvah se je šele prav pokazala moralna kakovost esdeesarskega tiska. Edin argument tega tiska je kleveta, edino sredstvo polemike osebna govorila. Vsej javnosti se že gabi ta pisava esdeesarskega tiska in v svoji notranjosti jo obsoja celo pristaši SDS.

Ampak kljub temu najdete vse polno odločnih nasprotnikov SDS, ki vseeno podpirajo esdeesarski tisk.

Čast vsem tem zavednežem in čast tudi vsem slovenskim inteligentom, ki obnemorejo pred veličino svetovnega »Jutra«. So pač veliki in pogumni ljudje, kakor je velika in slavna besedolomna SDS.

— **Državni prazniki.** Predsedništvo ministrskega sveta je razpisalo vsem ministrstvom okoliščino, ki določa, kateri dnevi se imajo smatrati za državne praznike in katere dni se v pisarnah sploh ne dela, oziroma katere dni se dela samo od 9. do 12. ure.

— **Zakon o osnovnih, srednjih šolah in učiteljskih.** Ministrstvo prosvete je sklenilo, da predloži prihodnji mesec narodni skupščini načrt zakona o osnovnih srednjih šolah ter učiteljskih.

— **Špansko vojno brodovje v naših vodah.** V ponedeljek zvečer so prispele v Split 3 ednice španske vojne mornarice: »Alcedo«, »Veleco« in »Juan Pazatrac«. Brodovju poveljuje kapitan vojne ladje »Don Salvador-a-Caldi. Ker je bila noč, so odpadle službene ceremonije. V torek jutraj je nato posetil komandant španskega vojnega broda pristaniškega kapitana, ki mu je vrnil obisk. Nato je posetil španski kapitan velikega župana. Ob priliki obiska španskega vojnega broda je prišel v Split tudi španski poslanik v Beogradu.

— **Dopolnilni učiteljski izpiti v Beogradu.** V Beogradu se prične dne 22. t. m. dopolnilni učiteljski izpiti iz nacionalne skupine predmetov. Ker bodo to zadnji dopolnilni izpiti, so se prijavili skoraj vsi učitelji in učiteljice, ki nimajo ocene iz navedene skupine predmetov.

— **Učbeniki za industrijske šole.** Ministrstvo trgovine in industrije je odredilo kredit 50.000 Din za izplačevanje honorarjev prevajalcem tujejezičnih knjig, ki se bodo uporabljale kot učbeniki na naših industrijskih šolah ter za natis teh prevodov.

— **»Uradni list« št. 80 z dne 4. t. m. priobčuje:** Razpis o desinarini tkanin; pojasnilo k zakonu o tlakarini glede tlakarine na stavbeni les ob izvozu; pravilnik o ustroju šol za slabo nadarjene otroke; naredbo velikega župana o garanciji mestne občine ljubljanske stavbeni in kreditni zadrugi »Stan in dom« za posojilo 200.000 Din; razpis volitev v zbornico za trgovino, obrt in industrijo.

— **Kongres pravnikov kraljevine SHS v Ljubljani.** Da ne bo zamere, dovoljujemo si tem potom udeležnike obvestiti, da naravno ne morejo vsi dobiti sedežev za koncert in za gledališče, še manj pa je bilo mogoče dognati, ali bi imel udeležnik raje opero ali dramo. Kdor ne dobi na obe strani sedežev, ta bo imel priliko poslušati koncert na stojšči. Sedeže oziroma stojšča dobe udeležniki pri prihodu v Ljubljano v kuverti. Samo po sebi umevno je, da si jih smejo medsebojno izmeniti, vendar naj se nikar ne obračajo zaradi izmenjave na tajništvo kongresa, ker bo to itak z drugimi posli preobremenjeno. — **Stalni odbor kongresa pravnikov kraljevine SHS v Ljubljani.**

— **Velesejem v Osijeku.** V soboto, dne 11. t. m. se odpre v Osijeku velesejem z obrtno-industrijsko in poljedelsko razstavo. Velesejem bo trajal do 26. t. m.

— **Sprichevala osemrazrednih ljudskih šol veljavna za štirirazredno meščansko šolo.** Notranje ministrstvo je odredilo, da so odsej sprichevala osemrazrednih osnovnih šol zopet enakovredna sprichevalom štirirazrednih meščanskih šol. S to ugodnostjo pridejo državni nameštenci, železničarji in enaki v III. kategorijo državnih uradnikov.

— **Iz profesorske službe.** Fran Kropivšek, suplent na nižji kmetijski šoli v St. Juriju ob južni železnici je postavljen za profesorja na isti šoli.

— **Iz učiteljske službe.** Postavljeni so: za stalnega šolskega upravitelja deške osnovne šole v Novem mestu Davorin Matko; šolski upravitelj v poklju, za stalnega šolskega upravitelja v Jaršah Ernest Sušteršič, učitelj v Kočevju; za stalnega šolskega upravitelja v Mozlju, okraj Kočevje Robert Herbe, učitelj v Cerkljah ob Krki; za stalnega šolskega upravitelja v Drenovem griču Anton Turk, učitelj v Dolu; za stalnega šolskega upravitelja v St. Juriju pri Grosupljah Rudolf Znidaršič, učitelj v Moravčah; za stalnega učitelja v Novem mestu Srečko Borštnik, učitelj v Karteljevem; za stalno učiteljico na manjšinski šoli v Ljubljani Ana Ffeifer, stalna učiteljica na Vižu; za stalno učiteljico na VI. dekliški osnovni šoli v Ljubljani Lucija Trampuš, učiteljica na Dobrovi; za stalno učiteljico v Škofji Loki Alberta Pagon, učiteljica v Selih, okraj Kamnik; za stalno učiteljico na Hrušici Marija Kalin, stalna učiteljica v Karinju, okraj Litijska; za stalno učiteljico na Dobrovi Marija Steblaj-Sirnec, učiteljica pri sv. Duhu nad Blokami.

— **Iz poštne službe.** Poštni uradnik Aleksander Jakša je premeščen od poštne urada Ljubljana I. k poštному uradu Ljubljana II. Poštni pripravnik Ivan Babšek je imenovan za poštnega uradnika v 4. skupini II. kategorije pri kolodvorski pošti v Beogradu. Kontraktualna poštarica Danica Trstenjak je imenovana za poštnega uradnico v 4. skupino II. kategorije pri kolodvorski pošti v Beogradu.

— **Zvišanje poštne pristojbine.** Kot smo že poročali, se zvišajo s 1. oktobrom poštne pristojbine v notranjem in mednarodnem prometu. Efekt zvišanja se porabi v korist poplavljenec. Zvišanje bo veljalo, kot se zatrjuje, samo za 3 mesece. Zvišanje bo znašalo pri znamkah za 25 par 0.25 Din, pri znamkah za 50 par ter 1, 2, 3, 4, 5 in 8 dinarjev 0.50 Din, pri znamkah za 10, 15 in 30 dinarjev 1 Din in pri dopisnicah za 50 par in 1.50 Din 0.50 Din. Pristojbina za navadno pismo bo znašala torej 1.50 Din, za dopisnico oziroma razglednico pa 1 dinar, navadna tiskovina 50 par. V ta namen bodo dosedanje znamke pretiskane.

— **Iz sodne službe.** Pri višjem deželnem sodišču v Ljubljani so položili zemljiško-knjižni izpit žandarmerijski naredniki Ludovik Fras iz Celja, Bernard Kovač iz sv. Jurija ob juž. žel. in Andrej Zebre iz Zagorja ob Savi.

— **Služba zobnih tehnikov.** Okrožni urad za zavarovanje delavcev razpisuje na svojem ljubljanskem ambulatoriju službena mesta zobnega tehnika asistenta, zobnega tehnika perfektnega v delu s kavčukom in zlatom, zobne tehnične asistentke in blaginjičarke ter sprejme za enkrat brezplačno v službo vajenca za zobno-tehniško delavnico. Interesenti se opozarjajo na razpis v »Uradnem listu«.

— **Razpisano zdravniško mesto.** Veliki župan mariborske oblasti razpisuje mesto okrožnega zdravnika za zdravstveno okrožje Ljubno s sedežem v Ljubljani. Prošnje je vpostati najkasneje do dne 1. oktobra 1926 velikemu županu mariborske oblasti.

— **Državna šola za dojlje v Novem Sadu.** Ministrstvo za narodno zdravje je odredilo, da se odpre pri epidemiološkem zavodu v Novem Sadu nova državna šola za dojlje. Pouk bo trajal 2 leti ter se prične dne 15. oktobra. Prijave za vpis sprejema do 15. septembra uprava epidemiološkega zavoda v Novem Sadu.

— **Kontrolorni odbor državne hipotekarne banke.** Za člane kontrolnega odbora Državne hipotekarne banke so postavljeni: inspektor Narodne banke dr. Miroslav Cabrijan, bivši narodni poslanec Pera Jovanović, vseučilišni profesor dr. Milan Todorović, odvetnik dr. Ivan Ribar ter načelnik notranjega ministrstva, Slovenec dr. Fran Svetek.

— **Kongres izvoznikov v Beogradu.** Dne 12. t. m. se vrši v Beogradu kongres jugoslovenskih izvoznikov.

— **Kongres stavbenikov v Splitu.** V torek je bil odprt v Splitu kongres stavbenikov iz vse države. Kongres se udeležuje 40 delegatov. Za predsednika kongresa je bil izvoljen stavbenik Grah iz Osijeka. Na kongresu je bila sprejeta resolucija, v kateri zahtevajo stavbeniki, da se uvede v vsej državi enoten obrtni zakon, da se dosedanje zakoni, ki so drug drug v nasprotju, ukinejo, da se ukine stanovski zakon ter unificira zakonodaja v državi.

— **Mednarodni kongres za vzdrževanje cest.** Včeraj je bil odprt v Milanu mednarodni kongres za vzdrževanje cest. Na kongresu je zastopanih 52 držav. Kongres je otvoril italijanski minister za javna dela Juratti.

— **Gerhardt Hauptmann postal Panevropejec.** Berlinski listi prinašajo vest, da je pristopil veliki nemški pisatelj Gerhardt Hauptmann kot član k nemškemu komitetu panevropske unije.

— **Zgradba novih stanovanj na Dunaju.** Mestna občina dunajska je sklenila zgraditi 5000 novih stanovanj. V to svrhu bo investiran znesek 500 milijard kron.

— **Kovane zlate marke v Nemčiji.** Nemška državna blagajna je sklenila, da bo izdala zlate kovane marke.

— **75 novih radio postaj v Rusiji.** To jesen bo instaliranih v sovjetski Rusiji 75 novih radio postaj.

— **Smrtna kazen za poneverbo.** Iz Leningrada poročajo, da je bil obsojen železniški uradnik Aleksejev, ki se je poneveril 100.000 rubljev, na smrt z ustreljenjem.

— **Cerkev iz dobe Nemanjičev.** Iz Dubrovnika poročajo: V Stonu je bila izkopana te dni cerkev, katere arhitektura in freske so dokaz, da je bila zgrajena v 9. stoletju po Kristusu. Freske so popolnoma slične onim, ki jih vidimo po samostanih zgrajenih za časa Nemanjičev. Vsled tega se trdi, da je bila cerkev pravoslavna.

— **Napad kitajskih morskih roparjev na sovjetski parnik.** Sovjetski parnik »Sandvik«, ki je plul iz Vladivostoka proti Kitajski, je bil te dni pri Kantonu od kitajskih morskih roparjev napaden. Posadka je napad odbila. V krvavem boju je padlo več moštva.

— **Japonske križarke v Carigradu.** Te dni sta pristali v carigradski luki pod poveljstvom japonskega podadmirala Jamamatsa dve japonski križarki. Civilne in vojaške oblasti so jima priredile slavnosten sprejem. Na japonskih križarkah se nahaja 300 pomorskih kadetov in dva prince. Japoncem so bile izkazane vojaške časti. Pod poveljstvom podadmirala se poda te dni v Angoro deputacija japonskih oficirjev, ki poseti predsednika turške republike.

— **Prvi kitajski škofi.** Dne 26. 4. m. bo posvetil papež v cerkvi sv. Petra v Rimu 6 kitajskih duhovnikov za škofe. To bodo prvi škofje - Kitajci.

— **Vodja romunskih komunistov v policijskih zaporih ubit.** Iz Budimpešte poročajo, da je bil te dni romunski komunistični vodja Pavel Gastenco v policijskih zaporih v Bukarešti umorjen.

— **Izgorelo gledališče.** Iz Dublina poročajo, da je pogorelo gledališče v Deumcolloghenu. Pri katastrofi je poginilo 20 oseb.

— **Kralj zapustil po svoji smrti 200 milijonov - dolga.** Siamski kralj Rama VI., ki je letos umrl je pustil svojim naslednikom okrog 200 milijonov dinarjev dolga. Več kot polovico dolga se mora vrniti državi blaginji. Poslednja leta je živel tako razkošno, da

je potrošil vsak mesec okrog 27 milijonov dinarjev našega denarja.

— **101-letni stari zahteva ločitev zakona.** Meksikanec Juan Makana, ki živi sedaj v Sv. Ani v Kaliforniji je dopolnil pretekli mesec 101 leto svoje starosti. Kljub svoji visoki starosti pa se je lani sedem let oženil. Ko je prišla njegova žena na svoj novi dom in si ogledala prostrano polje svojega moža, se mu je uljudno zahvalila za gostoljubnost in prijetni izlet ter odšla neznanom. Prevarani mož je sedaj vložil tožbo na ločitev zakona.

— **Legar v Budapešti.** V Budapešti je izbruhnila epidemija trebušnega legarja. Samo v ponedeljek je umrlo 16 oseb.

— **Katastrofalen požar v londonskem kinematografu.** Iz Londona poročajo: V Limreku na Irskem je izbruhnil v enem od kinematografov med predstavo požar. 47 oseb je našlo v plamenih smrt, 11 jih je bilo težko ranjenih.

— **Madjarski gosti v Varšavi.** Prihodnji teden odpotuje v Varšavo 51 predstavnikov madjarske inteligence. Sprejem gostov organizira poljsko-madjarska trgovska zbornica.

— **Dno Atlantskega oceana se je dvignilo.** Londonski listi poročajo, da se je vrnila iz Atlantika neka ladja, ki je imela nalogo, da popravi podmorski kabel. Kapetan ladje je izvestil svoje predstojnike, da je ugotovil, da se je dno atlantskega oceana v bližini otoka sv. Helena znatno dvignilo. Ko so na tem mestu zadnjič merili morsko globino, je znašala okrog 4500 metrov. Sedaj pa je ugotovil kapetan samo 1500 metrov globine. Po tej ugotovitvi, bi se bilo dvignilo morsko dno za 3000 metrov.

— **Strašen tajfun na Japonskem.** Iz Tokija poročajo, da je divjal v soboto po celi Japonski strašen tajfun. Posebno sta trpeli mesti Tokio in Jokohama. Tajfun je povzročil velikansko materialno škodo in zahteval mnogo človeških žrtev. V Taiohashi je tajfun podrl neko šolo, pri čemer je bilo 12 otrok ubitih in 90 smrtno ranjenih. Nad 300 hiš je popolnoma porušeni in nad 600 poškodovanih. Pri Hamatsu je tajfun prevrnil vlak. 50 potnikov je bilo ubitih, večje število pa težko ranjenih. Podrobnosti še niso znane.

— **Fatalen pretep v Biarritzu.** V neki kavarni v Biarritzu se je odigral te dni razburljiv prizor. Nek Amerikaneec in njegova žena sta prišla v kavarno oblečena v kopalno obleko, sedla za mizo ter si naročila prigrizek. Francozi so začeli protestirati proti takemu postopanju, tembolj, ker je bila oblast prepovedala kopalniški gostom, da bi hodili izven kopalnišča v kopalnih oblekah. Ko je bilo hladnokrvnemu Amerikancu glasnih protestov in mrmranja vendarle že dovolj, je skočil od mize in prisilil nekemu Francozu tako zausniti, da se je takoj sesedel in obležal nezavesten na tleh. Francozi so se seveda potegnili za svojega rojaka in razvil se je pretep, v katerem sta Amerikaneec in njegova žena hrabro odbijala navale nasprotnikov. Vendar pa se je izcimilo iz tega pretepa fatalno dejstvo, da so bile obema Amerikancema med pretepom kopalne obleke raztrgane, tako da sta ostala končno na boljše popolnoma gola. V takem stanju ju je zalotila tudi policija, ki ju je odvedla na stražnico.

— **Vsled nesrečne ljubezni v smrt.** Te dni je izvršila v Beogradu samomor slušateljica filozofije Dušana Stojadinovića. Bila je zaročena z inženjerem Stamatovićem. Ker pa niso hoteli zaročenčevi starši nič slišati o poroki, se je zaročnik razdrl. To je gnalo dijakinjo v tak obup, da se je vrgla pod kolesa drvečega potniškega vlaka, ki jo je popolnoma razmehnil.

— **Tragedija klevna.** Te dni se je vršila v večjem cirkusu v Budimpešti velika predstava. Nastopili so tudi trije klovnovi. Eden od njih je pred svojim nastopom zaklical: »Pozor, mirno!« ter si nasul v usta neki beli prašek. Publiku se je veselo zabavala, misleča, da gre samo za šalo. Toda kmalu se je izkazalo, da je šlo za res. Kajti klovn je par trenutkov nato umrl. Vzrok samomora je, da mu je bila odpovedana pogodba.

— **Originalen goljuf.** V carinski urad v Wlachawecu na Poljskem je prišel elegantno oblečen gospod, ki se je legitimiral z izkaznico finančnega ministrstva kot revizor. Pregledal je knjige ter odprl blagajno, da kontrolira deparno stanje. Med tem se je pa naenkrat spomnil, da rabi kontrolno knjigo ter je poslal blagajnika ponjo. Ko je blagajnik odšel po kontrolno knjigo, je gospod revizor pobasal 20.000 zlotov, ki so bili v blagajni ter prazno blagajno zopet zaklenil. Po končani reviziji se je revizor poslovil od uradnikov kot se spodobi ter odšel. Šele čez nekaj ur so ugotovili, da so bili nasledni goljufi.

— **Mednarodni sejem v Lvovu.** Je bil te dni odprt. Trajal bo do 15. t. m. Udeležencem iz naše države je dovolil prometni minister 33 odstotkov popusta za vožnjo po državnih železnicah do meje.

Ljubljana.

1. Stanodajalcem za pravniški kongres. Udeleženci pravniškega kongresa pridejo v Ljubljano in sicer v sredo dne 8. t. m. popolnoma s posebnim vlakom Beograščani, z večernim brzovlakom ob 9. zvečer Saraješčani in Vojudinci iz Subotice, v četrtek 9. t. m. z dopolnilnimi osebnimi vlakom pa Zagrebčani. Da ne bo zmešnjav pri nastanitvi ogromnega števila prigašencev, naj drži vsaka stranka stanovanje pripravljeno, predvsem naj ga nikakor ne oddaja drugam, pobriga naj se eza to, da bo po prihodu navedenih vlakov stanovanje odprto ali vsaj na vratih listek z navedbo, kdaj se stranka vrne domov. Vsak kongresni udeleženec, ki mu je stalni odbor kongresa nakazal stanovanje, se bo izkazal s kuverto na kateri bo točna njegova osebna označba, pod to pa navedemo nakazano stanovanje (ulica in ime stranke s hišno št.). Kjer bi se najkasneje do četrta popoldne ne prijavil nihče, je stanovanje prosto, ker je dotičnik izostal. Obvestil o prideljenih stanovaleh posameznim strankam zaradi prekrat-

kga časa in prevelikega dela, ki ga imamo z nastanitvijo nismo mogli vročiti. Zato prosimo, da se stranke ravna po smislu tega časopisnega opozorila napram došlim gostom.

1. **Ugodnosti otrokom za vstop na Pokrajinsko razstavo.** Da bo obisk te zanimive razstave omogočen prav vsem rodbinam vseh slojev, dovoljuje uprava Velesejma otrokom do 8. leta prost vstop, če se nahajajo v spremstvu staršev. Šolski otroci in dijaki, ki posejijo razstavo v skupinah pod vodstvom svojega učitelja, imajo 70 odstotkov popusta, plačajo torej samo po 3 Din vstopnine.

Razpis gledališkega abonmaja. Kakor že javljeno se sprejemajo gledališki abonenti za novo sezono 1926-27 od četrta 9. t. m. dalje v veži dramskega gledališča in sicer vsak dan od 9.—12. in od 15.—17. ure. Od 9. do 14. t. m. se sprejemajo prijavljene lanskimi abonenti in so jim tudi do 14. rezervirani lanski sedeži. Od 15. do 18. t. m. pa se sprejemajo novi prijavljene. Cene so iste kakor lansko leto ter se abonma plačuje v osmih zaporednih mesečnih obrokih. Cene so razvidne iz tabel v veži dramskega gledališča, kjer se sprejemajo abonmaji. Ravnotam so tudi razvidne cene uradniških abonmajev. Občinstvo v prvi vrsti pa lanske abonente opozarjamo in prosimo, da takoj v prvih dneh razpisa prijavijo svoj abonma.

1. **Sprememba opernega repertoarja.** P. n. občinstvo opozarjamo, da se poje v četrtek 9. t. m. ob pol 8. uri zvečer v operi »Večni mornar« za abonente reda B. Vpetek, 10. t. m. gostuje g. Rijavec v »Hoffmannovih pripovedkah«. Predstava se vrši za abonente reda C.

1. **Tenorist g. Josip Rijavec v Ljubljani.** V petek, dne 10. t. m. gostuje v ljubljanski operi brez dvoma eden najodličnejših naših umetnikov-tenoristov g. Josip Rijavec in sicer v Offenbachovi operi »Hoffmannove pripovedke«. Predstava se vrši za abonente reda C.

1. **V nedeljo 12. t. m. se poje v ljubljanski operi »Grafica Marica« z g. Vladimирem Majheničem kot gostom v vlogi Kolomana Zsuzana. Predstava se vrši kot izven predstava ter je začetek ob pol osmi uri zvečer.**

1. **Ilustrirani spis »Bela Ljubljana«** je izdal te dni Prometni sindikat za propagando mesta in je mestna občina ob priliki pravniškega kongresa poklonila 1300 iztisov v slovenskem, srbskem in hrvaškem jeziku udeležencem shoda. Ta spis pride šele čez nekaj tednov v splošni promet ter si pridružujemo oceno za pozneje.

Maribor.

m— **Stanovanjska mizerija.** Železniškega uradnika Konfidenti, ki je stanoval v hiši g. Ferka na Jugosl. trgu, so deložirali. Deložiran je bil, ker ni mogel plačati povišane najemnine v znesku 700 Din mesečno. Napravil si je v neki baraki šotor in to je sedaj stanovanje državnega uradnika in rezervnega poročnika kraljevske vojske.

m— **Veliki osebni avtomobilus,** ki ga je naročila mestna občina mariborska v Franciji, je prispel semkaj.

m— **Ker vporaba električnega toka v Mariboru vedno bolj prevladuje** in se je pričel plin takorekoč prezirati, se je mestna plinarica spomnila na prav lično reklamo. Na plinskih kandelabrih, ki so postali vsled napeljevanja elektrike odvisni, je mestna plinarica namestila reklamo za plin za kuhinjo. To reklamno novost je takoj posnela tvrdka »Bata«.

m— **Na tukajšnji trgovski akademiji** sta imenovana za profesorja dosedanja profesorja na tukajšnji realki gg. Mravljak in Gasparini.

m— **Mariborska požarna bramba** je kupila za 64.000 Din tovorni avtomobil, ki ga bo uporabljala za vožnjo na deželo.

Obleke lastnega izdelka
Vam nudi najceneje
JOS. ROJINA, Ljubljana
Aleksandrova c. 3.

VSJ NA AGITACIJO ZA POŠTENO STVAR!

Dolžnost vseh pristašev slovenske gospodarske fronte je, da posvetijo vse svoje sile agitaciji za Združeno stanovsko kandidatno listo. Iti je treba od moža do moža, od volilca do volilca, ga poučiti o volinem aktu in ga pridobiti za slovensko gospodarsko listo. Vsak somišljenik SLS, SKS, NRS in vsak politični neopredeljenec je sedaj moralno obvezan, da poseže aktivno v volilno borbo ter s tem pomaga uničiti vsemu slovenskemu gospodarstvu škodljivo SDS!

Volitve so tajne!

Nasprotniki se že sedaj poslužujejo vseh mogočih groženj in volilnega terorja. Ne dajte se begati od esdeesarskih terorističnih metod.

Volilna komisija more ugotoviti le kdo je volil, ne pa kako je volil.

Opozorilo volilcem!

Ne pustite si od esdeesarjev da bi Vam pulili naše kandidatne liste iz rok, enako ne izročajte glasovnic nikomur. Volite vsi Združeno stanovsko kandidatno listo.

Kongres hišnih in zemljiških posestnikov.

V torek ob 9. dopoldne je bil odprt v posvetovalni dvorani ljubljanskega mestnega magistrata III. kongres »Svojine«. Udeležuje se ga okrog 80 delegatov iz vse države. Med drugimi so navzoči: iz Beograda predsednik Glavnega saveza društev hišnih in zemljiških posestnikov dr. Mihajlo Marinković, Ruža Andrijević in Blagoje Nedić; iz Zagreba Jurij Čačković, dr. Ivo Pilar; iz Splita Andrija Aglič; iz Novega Sada dr. Iljić, iz Osijeka dr. Lazarus, iz Karlovca dr. Bendulić in Modrušan. Zastopana je tudi Sremska Mitrovica ter seveda vsi večji kraji Slovenije: Ljubljana, Maribor, Celje, Ptuj, Kranj, Kamnik, Novo mesto, Kočevje, Jesenice, Trzin, Bled, Trbovlje, Brežice itd.

Avstrijsko zvezo hišnih posestnikov zastopata odvetnik dr. Trnka in avstrijski poslanec Egon Pistor iz Gradca.

Prvi je povzel besedo predsednik Pokrajinske zveze hišnih posestnikov za Slovenijo Ivan Frelih, ki je poudaril navzoče delegate in zastopnika ministra za socialno politiko dr. Goršiča. V svojem nadaljnjem govoru je poudaril, da bo obravnaval kongres posebno dve eminentni važi vprašanji. Davčna zakonodaja naj se izenači, da ne bodo hišni posestniki bolj obremenjeni kot drugi sloj. Nakano vlade, da bi se stanovanjski zakon, ki poteče s 1. novembrom, podaljšal, je treba preprečiti. Govornik izrazi končno željo, da bi odnesli delegati s kongresa kar najljepši utis in da odnese kongres čim najlepši uspeh, nakar poda besedo predsedniku Glavnega saveza.

dr. Marinković, ki odpravi kongres ter po kratko poročilo o delovanju Glavnega saveza od lanskega kongresa.

Predsednik Zveze hišnih posestnikov v Zagrebu Čačković naglašajo potrebo čim tesnejše organizacije ter apelira na delegate, naj govorijo stvarno in ne mlajajo prazne slame, kot se godi včasih na kongresih.

G. Frelih izjavi, da je bilo vloženih več pismenih predlogov, ki soglašajo vsi v tem, da je treba delati na to, da stanov. zakon ne bo podaljšal. Govornik pripomni: Nikarj pa ne mislite, da mislimo izmisleti, nasprotno, zoper to bi sami nastopili. Nič drugega ne zahtevamo kot svojo pravico. Predlogi se odstopijo sekcijam.

Nato so sledile volitve v sekcije. Sekcij je 5: 1. za stanovanjsko vprašanje, 2. za davčno vprašanje, 3. za kreditne probleme (ustanovitve lastnega denarnega zavoda), 4. za organizacijo in 5. za agrarno reformo.

Nato se je sklopalo o vprašanju, kje naj se vrši prihodnji kongres. Sklenjeno je bilo, da se vrši prihodnje leto meseca septembra v Splitu.

Na predlog predsednika je sklenil kongres z odobravanjem, da se pošlje kralju udanostna brzojavka.

Na kongres je dospelo več pozdravnih pism in brzojavk. Posebno prisrčno je bila pozdravno pismo Mednarodne zveze hišnih posestnikov v Parizu. Pismo zaključuje z željo za čim lepši napredek domovine Srbov, Hrvatov in Slovencev. (Ploskanje in kliči: »Živela Francija«). Dalje sta poslali kongresu pismeni pozdravi organizacija hišnih posestnikov v Berlinu in organizacija hišnih posestnikov v Celovcu. Slednji pozdrav se odlikuje po toplem na drugi strani pa temperamentalnem tonu. Med drugim pravi organizacija hišnih posestnikov v Celovcu: »Mit dem Pseudobolschewismus muss endlich einmal aufgeräumt werden!« Pozdravno brzojavko je poslal tudi narodni poslanec Kulovec.

Po prečitanih pozdravnih pismih in brzojavk so se izvoljene sekcije takoj konstituirale in pričele z delom.

OBČNI ZBOR POKRAJINSKE ZVEZE HIŠNIH POSESTNIKOV.

V torek popoldne ob petih se je vršil v prostorih mestne posvetovalnice občni zbor hišnih posestnikov iz Slovenije ob prav lepega števila navzočih.

Občni zbor je otvoril predsednik Frelih, ki je pozdravil vse navzoče, zlasti pa predsednika Glavnega saveza gospoda Marinkovića ter delegate iz Zagreba, Beograda, Mitrovice, Splita, Sušaka, Novega Sada, Varaždina in skoro iz vseh večjih hrvatskih in slovenskih mest.

Iz predsednikovega poročila navajamo, da šteje Zveza sedaj 17 starih in 3 nova društva v Sloveniji, med novimi društvi je morda najmlajše ono na Bledu, ki šteje že sedaj okoli 100 članov. Zveza sama šteje 3600 članov. Zveza je v društvenem letu rešila nad 740 vlog in je priredila 17 shodov, na katerih se je manifestiralo za pravice hišnih posestnikov. Z novim stanovanjskim zakonom delo še ni končano in čaka tu hišne posestnike še veliko nalog ter dela. Predsednik apelira na beograjske tovariše, da se v Beogradu pri kompetentnih mestih krepko zavamejo za pravice hišnih posestnikov.

Po predsednikovem poročilu čestita g. dvorni svetnik dr. Subelj predsedniku za njegovo uspešno in požrtvovalno delo v korist hišnih posestnikov. Gospod ravnatelj Jeglič poda blagajniško poročilo, katerega točnost in pravilnost potrjuje vsi zborovalci z aplavzom.

Nato so se izvršile volitve odbora in sicer so bili izvoljeni: za predsednika g. Ivan Frelih, za podpredsednika g. Julij Glaser iz Maribora, za blagajnika g. Janko Jeglič.

Predsednik je nato poročal o stanovanjskem vprašanju, o davčni reformi v zvezi s hišno-najemninskim davkom, ki je v marsikaterem oziru precej krivičen za hišne posestnike.

Predsednik je nadalje sporočil, da se ustanovi mednarodna zveza hišnih posestnikov iz Češke, Avstrije, Madžarske, Rumunije in Jugoslavije.

Prihodnji občni zbor Pokrajinske zveze se vrši v Mariboru.

V nadaljnjem svojem govoru je predsednik poročal o Zvezinem glasilu »Moj dom« in o akciji za cenene kredite hišnih posestnikom

v zvezi z nameravano ustanovitvijo posebnega denarnega zavoda.

Pri točki »Slučajnost« se je vnela živahna debata, v katero so posegli gg. Malović, Novak, Kovač in drugi. Debata je obravnavala vprašanje hišnonajemninskega davka, taks in obdačenja novih zgradb. Zborovalci so zahtevali 15 letno davčno prostost za prav vse nove zgradbe. Po debati je z lepimi besedami zaključil občni zbor g. Frelih.

MANIFESTACIJSKO ZBOROVANJE HIŠNIH IN ZEMLJIŠKIH POSESTNIKOV V SLOVENIJI.

III. kongres »Svojine« v Ljubljani se je zaključil z velikim manifestacijskim zborovanjem hišnih in zemljiških posestnikov v Sloveniji.

Zborovanje bilo izborna obiskano. Velika dvorana hotela »Union« je bila nabito polna. Zborovanju so prisostvovali razven delegatov iz vseh večjih krajev Slovenije tudi številni delegati iz Beograda, Zagreba, Osijeka in drugih krajev Srbije in Hrvatske.

Zborovanje je otvoril predsednik Glavnega Saveza dr. Marinković, ki je uvodoma pozdravil vse zborovalce, zlasti pa imenoma zastopnike oblasti, raznih korporacij, zastopnike avstrijskih (dunajske, koroških in štajerskih) organizacij hišnih posestnikov, nakar je predlagal brzojavni pozdrav kralju. Predlog je bil z odobravanjem sprejet.

V svojem nadaljnjem govoru je izrazil dr. Marinković svoje veselje in zadovoljstvo, da se vrši zborovanje v Ljubljani, ter je izročil pozdrav Beograda. Grajal je delovanje vlade ter poudarjal, da je v nujnem interesu hišnih posestnikov, da se davčna zakonodaja izenači, stanovanjski zakon pa ne podaljša.

Na zborovanju je bilo sprejetih pet resolucij, ki jih objavimo jutri.

Gospodarstvo.

PRODUKCIJA ŽELEZA V FRANCIJI.

Zanimivo je poročilo francoskega ministrstva, ki ga je izdalo o produkciji železa, zato ga hočemo tu na kratko objaviti.

Produkcija železa je v Franciji v dobi prvega polletja pod uspehi inflacijskih konjunktur dosegla rekord, kajti bila je preseгла višino produkcije prvega polletja lanskega leta čez 500.000 ton in to ne samo za produkcijo surovega železa, temveč i za produkcijo surovega jekla (Rohstahl).

Surovega železa (Rohstahl) se je produciralo letos v prvih šestih mesecih 4.570.000 ton; lanskega leta pa v isti dobi 4.092.000 ton.

Plavžev je delovalo začetkom januarja leta 1925 133, meseca julija istega leta že 141; januarja tega leta 147 in začetkom julija 1926 pa 153! Produktivnost se torej v Franciji veča.

Lanska produkcija premoga v prvih šestih mesecih je presegla produkcijo iste dobe leta 1924 za 7,5 odstotkov.

Sledeča tabela kaže mesečno produkcijo železa prvih polletij zadnjih treh let; številke so izražene v tisočih tonah:

Mesec	1924	1925	1926
januar	584	669	762
februar	590	635	706
marec	680	684	772
april	650	686	767
maj	658	706	782
junij	638	703	777
Skupaj	3.801	4.092	4.570

To se pravi, da je produkcija železa v Franciji v precejšnji meri napredovala. Razmerje med produkcijo prvih polletij let 1924, 1925 in 1926 je precej veliko:

3.801 : 4.092 : 4.570.

Prirastek torej obseže okoli 400.000 ton »tomaževca« surovega železa (Thomasroheisen) in okoli 90.000 ton specialnega surovega železa (Spezialroheisen). Pri električni industriji je zaznamovani padec uporabe železa in sicer znaša ta okoli 4.000 ton. Produkcija surovega železa je v tekočem letu znašala 4.060.000 ton, lanskega leta pa 3.565.000 ton, kar znači interesanten porast (3.565 na 4.060!).

Za mesečno uporabo produkcije železa v prvih polletjih zadnjih treh let pa kaže sledeča tabela. Številke so izražene v tisočih tonah.

Mesec	1924	1925	1926
januar	550	608	660
februar	570	569	630
marec	565	607	725
april	580	586	683
maj	590	596	687
junij	550	599	693
Skupaj	3.405	3.565	4.060

Navedene številke torej značijo, da se je dvignila produkcija železa in pa, da se je dvignila i produktivnost dela v Franciji.

— in.

× »Knjigovodstvo za plačilne obrtce«. Pod tem naslovom je izšla te dni nova knjiga, katero je založila Zbornica za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani. Knjigo je s posebnim oziranjem na potrebe čevljarstva, dežnikarstva, klobučarstva, krojaštva, krznarstva in rokavičarstva spisal priznani strokovnjak profesor Henrik Podkrajšek. V knjigi je knjigovodstvo, katero rabi oblačilna stroka, ki hoče napredovati, jako pregledno sestavljena. Knjiga obravnava uvodoma glavne pojme knjigovodstva, v specialnem delu pa knjige obrtnega knjigovodstva. Preko polovice knjige pa obsegajo vzgledi in naloge za mali obrt. Namenjena ni torej samo za učence obrtnih nadaljevalnih šol, ampak tudi za samostojne obrtnike, ki hočejo imeti pregledne zbrane podatke o knjigovodstvu svoje stroke. S pridom bo pa na knjigo služila tudi učiteljem na obrtnih nadaljevalnih šolah, ker jim bo izdatno olajšala pouk. Knjiga se naroča naravnost pri Zbornici za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani ter stane 32 Din.

Pokrajinska razstava „Ljubljana v jeseni“.

Anton Pevec:

Pregled mlekarske razstave.

Dober vtis napravlja in apetit vzbuja na Pokrajinski razstavi »Ljubljana v jeseni« lično aranžirana mlekarska razstava. Udeležuje se je 21. siraren s sirom ementalnega tipa, 3 sirarne s trapistskim sirom in 12 maslarn. — za prvo tovrstno prireditve v širšem obsegu prav zadovoljliva udeležba.

V petek 3. t. m. je presojevalna komisija, obstoječa iz 5 članov, to je iz gg. Pibernikove, gg. Sarabona, Jelačina st. in Verbiča kot trgovskih jvrk v Ljubljani ter drž. mlek. in-struktorja Peveca preenila merkantilno kakovost razstavljenih izdelkov in dodelila odklovanja. V skupini ementalnih sirov je pripadla srebrna kolajna kmetijskih gospodarskih zadrugi v Bohinjski Bistrici za hleb 14 mesecev starega sira; pri letos izdelanem blagu pa so dosegle bronasto kolajno mlekarne: Mlek. zadruge v Ratečah, na Vrhniki in Združene mlekarne d. d. v Ljubljani in priznanja (diplome) mlekarne: Kmetijska gospodarska zadruga v Boh. Bistrici, Mlek. zadruga v Ribnem pri Bledu, v Boh. Češnjici, v Boh. Polju, v Boh. Stari fužini, v Hrašah pri Lescahu, v Boh. Bitnjah in v Horjulu; za vzor je služil kos originalnega ementalnega sira, ki ga je prinesel v to svrhu s seboj g. Verbič. V skupini sirov trapistskega se ni priznalo nobeno odklovanje; razstavljeni vzorci se kakovost niso mogli primerjati z izvirnim sirom iz samostana Trapistov v Mariji Zvezda pri Banjaluki, ki ga je prinesel en hlebec za vzorec istotako g. Verbič; okus je sicer ugal, toda nezadovoljlivo je bilo luknjicanje (očesnatost) in mehkoča testa. Pri presnem maslu so se priznale srebrne kolajne mlekarnam F. Šefman, Radohovavas in Mlekarske zadruge na Rovih; bronasta kolajna mlekarnam graščine Neukloster v Sav. dolini, F. Pončič v Tešanovcih, Mlek. zadruge na Vrhniki, v Radomlju, v St. Lovrencu na Dolenjskem ter Združenim mlekarnam d. d., priznanja pa Kmet. gospodarski zadrugi v Bohinjski Bistrici za bohinjko maslo. Mlek. zadrugi v Kostanjevici za mlekarso maslo in mleki. zadrugi na Vrhniki za siratino maslo pri presojanju sira sta se navrtala po dva hleba, izjemoma tudi trije hlebi ter se je dobila na ta način primerno zanesljiva podlaga za ocenitev; dosežene točke v številkah znašajo za to povprečno od 10 odnosno 15 samostojnih okusov, od teh 8 odnosno 12. od naših starih trgovskih praktikov — toraj za sirarje odnosno mleh. tehnike vsakega uvaževanja vredna ocena. Od vseh 25 točk za ementalni sir je

bilo potrebno doseči najmanj 24 točk za zlato kolajno, najmanj 20 točk za srebrno kolajno, najmanj 18 točk za bronasto kolajno in najmanj 14 točk za priznanja, pri maslu pa od vseh 20 točk najmanj 19 za zlato, 16 za za srebrno in 12 točk za bronasto kolajno ter 10 točk za priznanje.

V strojnem delu mleki. razstave so postavile Združene mlekarne d. d. v Ljubljani kompletno montirano parno mlekarno z vsemi pritliklinami, ki jih zahteva moderni mlekarški obrat; zastopnika Alfa Separator d. d. tvrdka A. Penić v Zagrebu pa zbirko za majhne ročne mlekarne potrebne stroje in potrebščine. Skupna slika tega dela nudi zelo okusno lice in je zanimiva prav posebno za one, ki še nikdar niso videli od znotraj ali proučili večje obrate moderne mlekarske industrije.

Da je mlekarska razstava zunanje tako lično uspela, gre zasluga tudi velesejski upravi, predvsem Združenim mlekarnam d. d. v Ljubljani, odnosno njihovemu ravnatelju g. Obersnelu, ki je posvetil stvari vse svoje umske in finančne moči. Gg. od presojevalne komisije pa se iskreno zahvaljujem za njihovo požrtvovalnost in prošim, da tudi v bodočih letih ne odrečejo svojega sodelovanja pri razstavnih ocenah mlečnih izdelkov; za te ocene je usposobljen trgovec v prvi vrsti in čimvečkrat imaš priliko sodelovati, tem polnejša bo sodba in tem zanesljivejša merilo in bodrilo za mlekarškega praktika. Interesantom vseh krogov priporočam poset. Dobiti za otroke in odrasle sladko mleko, za nerazpoložene zdravilno kisló mleko, za vse tipično najrazličnejše sirs s sladko pikantnim okusom te rsira iz kravjega in ovčjega mleka z ostrim okusom za one, ki si želijo ustvariti v želodcu trdno podlago za pokušanje vinskih kapljic. Nikomur ne bo žal, da je razstavo posetili.

MEDNARODNA RAZSTAVA PSOV V LJUBLJANI.

Dnevni red za časa »Mednarodne razstave psov« 8. in 9. septembra t. l.:

V četrtek, 9. septembra ob 10. uri razglasite sodniške ocene in razdelitev daril. Ob 17. uri zaključek razstave. Od te ure naprej je odvzeti iz razstavišča vse pse, ker ob 18. uri nepreklicno preneha nadzorstvo razstavnega vodstva nad razstavljenimi psi. Ob 20. uri poslovnih večer v restavracijskih prostorih hotela »Union«.

Cenjeno občinstvo in vsi prizadeti interesi se vabijo k čimvečji udeležbi.

Razstavni odbor Jugoslovenskega kinološkega saveza.

To in ono.

V deželi ledu in ognja.

150.000 kvadratnih kilometrov meri ta otok Prebivalcev ima samo 100 tisoč, od katerih jih stanuje 22 tisoč v glavnem mestu Reykjaviku. Radi ledu, ki se nahaja permanentno ob obalah otoka, so ga imenovali prvi norveški razkritelji

»Island«.

Leta 930 je položil Islandec Ulfrids temelj še dandanes veljavni demokratični zakonodaji.

Islandec je jako ponosen, skoro bi dejali prevzetne, nato, da živi v tisočletni državi ter zre na prav tako dolgo zgodovino umetnosti in literature. Islandski jezik pripada severogermanski jezikovni skupini ter je ohranil med vsemi še najbolj starinski značaj. Jezik so prinesli seboj znameniti Norvežani, ki so zapustili v 9. in 10. stoletju svojo domovino. Gramatika in besedišče sta ostala skoro ista kot sta bila v 13. stoletju, samo izgovor se je precej spremenil.

Islandski jezik uživa v tej severni državi veliko čast, kljub temu pa govori vsak Islandec korektno in gladko angleški in nemški, mnogi izobraženci pa obvladajo germanske jezike in celo latinščino.

V zimskem času obdaja velikanski otok neprodoren leden oklep. Prebivalci nimajo z ostalim svetom nobene druge zveze kot brzojavno — tuintam pa niti te ne. V žalostnim zimskih mesecih so dnevi, ko razsvetljuje je to pokrajino samo po dve do tri ure medla svetloba.

V Reykjaviku so lepe knjižnice in vsakovrstni učni zavodi. Narod ribičev, ovčjih pastirjev in eksporterjev polenovk uporablja neprijetni čas zato, da se izobražuje v vseh mogočih znanostih.

Beseda »analfabet« je tam prav tako neznana, kot druga strašljiva beseda civiliziranih držav, »proletariat« ali kar je še hušje »be-rat«.

Na Islandu ni nobene industrije razven neke vrste domače: v hišah predejo volno ter izdelujejo iz nje rokavice in nogavice. V obeh bankah v Reykjaviku je naloženih depozitov v približnem znesku 1 milijarde kron, tako da pride na vsakega prebivalca razven posestva in drugih nepremičnin premoženje v gotovini v znesku 10.000 kron. Islandec je ponosen na red v svoji državi in na svoje velike može, katerih imena pa so v Evropi bolj malo znana.

Ne izolira se pa od sveta. Islandski prosvetni minister vrši trenutno veliko propagando za to, da bi privabil v deželo kolikor mogoče veliko tujcev. Pri tem pa ne misli samo na finančno stališče. Islandci hočejo živeti v stalnem kontaktu z evropskim duševnim življenjem. Sicer pa imajo tujcem tudi res pokazati izredne zanimivosti.

Kje na vsem svetu bi bilo mogoče videti parlament, ki se nahaja v kratru ugaslega vulkana? V Reykjaviku vstopiš v avtomobil in v par urah prispeš na krater prastarega vulkana, v katerem se je svoječasno sestajala zakonodajna skupščina.

Ta stari parlament ima pa tudi geološki pomen. Rob vulkana, ugaslega že pred 3000 letmi se je pogreznil ter tvori sedaj visoko

steno preko katere teče voda, še bolj modra kot voda v modri Capriški jami. V teh polarnih krajih je modra barva letu sploh običajna. Tudi potoki, ki dero z ledenikov so izredno pogosti. Na vulkanu tvorita dve reki mal otok, nakar se združita zopet in se spreminita v jezero v čigar srediti je več manjših otokov.

Se pred 800 leti so utapljali v tem jazaru nezveste žene, ki se pa vselej dandanes v nasprotju z minulimi strogimi časi popolne svobode in najboljšega zdravlja. V jezeru se je vršila svoječasno tudi neke vrste »božja sodba«: če se je posrečilo kaki ženi, da se je rešila na kak otok, je bila s tem njena nedolžnost dokazana. Na jezerih bogata, gorata pokrajina je v zgodovinskem oziru najvažnejši kraj otoka. Tu stoji tudi kipi Ingolfa Arasona, ki je razkril leta 1002 torej ravno 400 let pred Kolumbom Ameriko. Islandci so v prejšnjih časih mnogo po morju potovali, posebno proti vzhodu in tako so odkrili leta 982 tudi Grönlandijo, ki so jo imenovali takrat »Wineland«, ker je rasla tam trta. Če se vračša z kraterja v Reykjavik, se ti nudi originalen razgled. Povsod vidiš cele gore suhih polenovk, ki čakajo na transport. Ne vidiš jih samo povsod temveč, kar je mnogo hušje: tu: di vohaš jih. Začuden koraka tujec skozi ulice, katerih zidovi so zloženi iz samih suhih polenovk.

Morje okrog otoka je izredno bogato na ribah. Eksport rib znaša nad 100 tisoč kg na leto. Eksportirja pa se predvsem v Italijo, Španijo in Irlandijo. Tako koraka torej tujec preko celih hribov iz polenovk in preko ulic, katerih zidovi obstoje iz samih polenovk, v muzej glavnega mesta, v katerem se nahajajo umotvori Thara Mundsona. Je to originalna umetnost, trda toda bogata na idejah, kot ljudstvo, ki je ustanovilo tik ob meji nedostopnih polarnih pokrajin kulturno državo.

Prognosa za vreme v mesecu septembru. Metereolog Adolf Brieskorn iz Stockeraua je sestavil za mesec september sledečo vremensko prognozo: Od časa do časa lept, topli dnevi, posebno v prvi polovici meseca. Okrog 4. in 21. groze nevihte, okrog 7., 21. in 28. pa potresi. Okrog 2. in 4. mrzlo. Okrog 7. toplo, oblačno, deževno, nevihte niso izključene, nato slede lepi dnevi z mrzlimi nočmi. Okrog 16. veter dež, temperatura hladna. Nato sledi nestalno vreme, verjetno je, da bo lepo. Okrog 21. nevihte, dež, hladno vreme, mestoma katastrofalna neurja. Na to nestalo vreme dež in nevihte, posebno okrog 26. in 29.

Najstarejši koledar na svetu. V palači Majamuna v Egiptu so našli najstarejši koledar. Na dveh kamenitih ploščah se nahajajo v reliefih imena mesecev in dni. Po mnenju astronoma Biota je napisan ta koledar leta 3285 pred Kristusom, torej je star nad 5000 let. Računi so dokazali, da so poznali že stari Egiptčani astronomijo prav dobro.

BORZE.

Ljubljanska in zagrebška borza nista poslovili.

Curih dne 8. septembra. Beograd 9.1275, Newyork 517, London 25.10875, Pariz 15.2625, Berlin 123.15, Dunaj 78.025, Milan 18.825, Praga 15.325, Bukarešta 2.58, Sofija 3.80, Buda-pešta 0.007240.

Rudyard Kipling:

Knjiga o džungli.

»Ako bi mogel gor v tvoje gnezdo, ti zvalim vse mladiče iz njega!« je dejal Riki-tiki. »Ti ne veš, da je treba pravo reč storiti ob pravem času. Tam gori v gnezdu si kajpada na varnem, ampak tukaj zdolaj se pravi bojevati. Nehaj malo s petjem, Darzee!«

»Velikemu, krasnemu Riki-tikiju na ljubo bom prenehal,« je odgovoril Darzee. »Kaj pa je, veliki zmagovalček strašnega Naga?«

»Kje je Nagaina? Že tretjič te vprašam.«

»Na smetišču pri hlevu, kjer žaluje za Nagom. Velik je Riki-tiki z belimi zobmi!«

»Pri miru me pusti z belimi zobmi! Ali veš, kje ima jajca?«

»V gredici za melone, na koncu, tik zida, kamor solnce ves dan sije. Že več tednov jih ima tam.«

»In tebi se ni zdelo vredno, da bi mi to povedal? Na koncu gredice tik zida, praviš?«

Riki-tiki, venddar ne boš jedel njenih jajc?«

»Pojedel jih pravzaprav ne bom; to ne. Darzee, če imaš le trohico razuma, poleti k hlevu in se delaj, kakor da bi imel perutnico zlomljeno, in pusti, da te Nagaina lovi semkaj do tega grma. Moram na gredico za melone; če bi sedajle šel tje, bi me videla.«

Darzee je bil aboten ptiček, ki v svoji glavi ni mogel obdržati več kot ene misli hkratu. In samo zaradi tega, ker je vedel, da se, ofroci Nagaine narode v jajcih kot njegovi, je izprva menil, da ni pošteno jih pobijati. Njegova žena pa je bila bolj pametna in je dobro vedela, da se iz naočarkinih jajc izvale pozneje mlade naočarke. Zaradi tega je zletela z gnezda in pustila Darzeeja, da greje mladiče in nadaljuje pesem o Nagovi smrti. Darzee je bil v nekaterih pogledih prav podoben človeku.

Priprhutala je pred Nagaino pri smetišču in za-

javkala: »Oj, perot imam zlomljeno! Deček iz hiše je zalučal kamen vame in mi jo zlomil!« In prhutala je še bolj obupno kot prej.

Nagaina je dvignila glavo in siknila: »Svarila si Riki-tikija, ko bi ga bila jaz lahko ubila. Resnično ti povem, slab prostor si izbrala za svojo bromost.« In drsela je po prahu proti Darzeejevi ženi.

»Deček mi jo je zlomil s kamnom!« je vikala Darzeejeva žena.

»Ti! Morebiti ti bo nekoliko v tolažbo, če ti povem, da bom že jaz poročevala z dečkom, ko te več ne bo. Moj mož leži danes na smetišču, ampak predno se znoči, bo tudi deček v hiši ležal prav mirno. Kaj ti koristi, če bežiš? Saj te ujamem. Budalo malo, poglej me!«

Darzeejeva žena je dobro vedela, da tega ne sme storiti; ako namreč pogleda ptica kači v oči, se tako prestraši, da se ne more ganiti z mesta. Zato je prhutala dalje in žalostno čivkala, ne da bi zletela od tal, in Nagaina se je hitreje zagnala za njo.

Riki-tiki je slišal, kako sta se oddaljevali od hleva po stezi, in se je požuril proti koncu gredice za melone blizu zida. Tam je našel petindvajset jajc, ki so bila prav večje skrita po plevelu med melonami; bila so velika kot jajca malih kur, samo da so imela belkasto kožo mesto lupine.

»Niti en dan prekmalu nisem prišel,« je dejal. Videl je namreč pod kožo mlade naočarke, zvite v klapčič, in je vedel, da je vsaka lahko umorila človeka ali mongusa tisto minuto, ko se je izvalila. Z vso naglico je odgriznil konce jajec in je pri tem skrbel, da je zmečkal mlade naočarke; od časa do časa je tudi premetaval plevel, da se prepriča, da ni nobene zgrešil. Naposled so ostala smo še tri jajca cela in Riki-tiki se je jel hahljati sam pri sebi, kar je začul Darzeejevo ženo, ki je kričala:

Riki-tiki, speljala sem Nagaino proti hiši, tam

pa je odšla na verando, ej — hitro pojdi — vse hoče pomoriti tam!«

Riki-tiki je zmečkal dve jajci, se prerival skozi melone s tretjim v ustih in odhitel proti verandi, kolikor so ga le nesle noge. Tamkaj so sedeli Tedy in njegova mati in oče pri zajtrku, vendar je Riki-tiki videl, da niso jedli. Sedeli so kot okameneli in blede kot zid. Nagaina je sedela zvita na rogoznici poleg Tedyjevega stola, odkoder je zlahka dosegla Tedyjevo boso nogo, se zibala sempatja in prepevala zmago-slavno pesem.

»Sin velikega moža, ki mi je ubil Naga,« je siknila, »sedí pri miru. Nisem še pripravljena. Počakaj malo. Popolnoma pri miru bodite, vsi trije! Čim se zganete, udarim, pa četudi se ne zganete, udarim. Ej, bedasti ljudje, kdo mi je ubil Naga?«

Tedy je upiral oči v očeta, oče pa ni mogel drugega, kakor da mu je pošepnil: »Sedi mirno, Tedy. Ne smeš se ganiti. Tedy, bodi pri miru!«

Tedajci je pritekel Riki-tiki in je zavpil: »Okreni se, Nagaina! Obrni se in bojuj!«

»Vse ob svojem času,« je odgovorila, ne da bi mignila z očmi. »Tako poravnaj svoj račun s teboj. Poglej svoje prijatelje, Riki-tiki! Tihi so in blede kot zid; strah jih je. Ne upajo se ganiti. Ako stopiš le stopinjo bliže, udarim!«

»Pojdi gledat svoja jajca,« je zaklical Riki-tiki, »tam v gredici za melone blizu zida. Pojdi jih gledat, Nagaina!«

Velika kača se je napol okrenila in je zagledala jajca na verandi. »Ej, Daj ga meni!« je rekla.

Riki-tiki se je postavil tako, da je imel jajce med nogama, in oči so mu bile krvavordeče. »Kaj mi daš za jajce kače? Za mlado naočarko? Za mlado kraljevsko naočarko? Za poslednjo — najzadnjo svojega zaroda? Vse ostalo jedo mravlje tam v gredici za melone.«

RAZGLAS.

Pripravljalni odbor za zidavo nove šole v Dvorski vasi pri Vel. Laščah razpisuje natečaj

o oddaji gradbenih del pri novi osnovni šoli v Dvorski vasi pri Vel. Laščah.

Zadevni načrti so razgrnjeni pri predsedniku pripravljalnega odbora v Dvorski vasi, vsak dan od 7. do 12. ure in se dobijo istotam vsi pripomočki in vsa pojasnila za ponudbe.

Ponudniki morajo vložiti odnosno vposlati svoje ponudbe pripravljalnemu odboru v Dvorski vasi v zapечатeni kuverti z napisom „Ponudnik N. N., ponudba za zgradbo nove osnovne šole v Dvorski vasi pri Vel. Laščah“ najpozneje do 11. septembra t. l. ob 12. uri dopoldne.

Pripravljalni odbor si pridržuje pravico oddati delo brez ozira na višino ponudene vsote.

O izidu natečaja se bodo ponudniki po komisijonelnem pregledu vseh ponudb obvestili pismeno.

Srajce, promenade, bele in barvaste, ovratnike vseh vrst in

fason, pentlje, samoveznice, žepne robce, nogavice v raznih barvah za gospode in dame, naramnice, toaletne potreščine, svilene trakove, čipke in vezenino. — Nizke cene. — Velika izbira samo pri

JOSIP PETELINC-U LJUBLJANA

v blizu Prešernovega spomenika ob vodi

MODROCE

iz najboljšega domačega in češkega platna, posteljne mreže, zložljive postelje, otomane, dekoracijske patent divane in tapetniške izdelke nudi najceneje

RUDOLF RADOVAN,
tapetnik

Ljubljana, Krekov trg 7.

Potnike

dobro vpeljane sprejme vinska trgovina. Ponudbe in zahteve naj se pošlje na oglasni zavod Kopitar, Ljubljana, Čopova 21/III. pod »vinska trgovina«.

Knjigovodja-korespondent

popolnoma samostojen delavec, bilancist, z znanjem slov., srbo-hrv., nemščine in italijanščine, strojepisja, 10-letno prakso išče primerno službo. Ponudbe na upravo lista pod »Nastop takoj«.

Odda se suha

k l e t

pripravna za vsako skladišče. Naslov se polzve v tiskarni „Merkur“ I. nadstr.

„Vinocet“ tovarna vinskega kisa, d. z o. z., Ljubljana, nudi

najfinejši in najokusnejši namizni kis iz vinskega kisa.

ZAHTEVAJTE PONUDBO!

Tehnično in higijenično najmodernejše urejena kisarna v Jugoslaviji.

Pisarna: Ljubljana, Dunajska cesta št. 10, II. nadstropje.

„GROM“ CARINSKO POSREDNIŠKI IN ŠPEDIČJSKI BUREAU LJUBLJANA, Kolodvorska ulica 41.

Naslov hrsojavkam: „GROM“. Telefon Int. št. 45-4.

PODRUŽNICE: Maribor, Jesenice, Rakek.

Obavljajo vse v te stroko spadajoče posle najhitreje in pod kulturnimi pogoji.

Sestopniški družbe spalnih voz S. O. N. za ekspresne pošiljke.

Uprava „NARODNEGA DNEVNIKA“ prodaja MAKULATURNI PAPIR kg Din 450

MALI OGLASI

Vsaka beseda 50 parov, debelo tiskano Din 1.—.

Stekleno

strešno opako imajo stalno v zalogi Združene opakarne d. d. v Ljubljani.

Na dobro

domačo hrano se sprejmejo abonenti. Stari trg št. 34/II., levo vrata št. I.

KOKS-ČEBIN

Wolfava 1/II. - Telef. 56.

Proda se po

ugodni ceni dal-

nogled »Trider«

tvrdke Zeiss, kateri poveča šestkrat. Naslov pove uprava lista.

RIHARD FR. SOKLIČ
FANI SOKLIČ
ROJ. SREBOTNJAK

POROČENA

LJUBLJANA 8. 9. 1926

! Oglašujte v „Narodnem Dnevniku“ !

Blizu Prešernovega spomenika za vodo.

Najboljša, najcenejša kolesa in šivalni stroj so edino

Petelinčevi

znamke

Gritzner, Adler, Phönix

za dom, cbrt in industrijo. Pouk brezplačen, ugodni plačilni pogoji. Tudi na obroke. - Večletna garancija.

Josip Petelinc, Ljubljana

Od dobrega najboljšje je švicarski pletilni stroj „DUBIED“

Se priporoča za tisk vseh trgovskih, obrtnih, industrijskih in uradnih tiskovin. Lastna knjigovoznica TELEFON ŠT. 552

TISKARNA MERKUR

TRGOVSKO-INDUSTRIJSKA D. D.

LJUBLJANA, Simon Gregorčičeva ulica 13.

Tiska časopise, knjige, brošure, cenike, tabele, statute, vabila, letake, lepake, posetnice i. t. d. TELEFON ŠT. 552